

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Kolizní úprava manželského práva

Daniela Mazlová

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Daniela MAZLOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0249P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Kolizní úprava manželského práva.**
Zadávající katedra: **Katedra mezinárodního práva**

Zásady pro vypracování

Pojem mezinárodní právo soukromé
Kolizní úprava a rozhodné právo
Právní prameny a jejich vzájemné vztahy
Vznik a zánik manželství
Osobní a majetkové poměry a vyživovací povinnost mezi manželi
Exkurz: Příklad uzavření manželství mezi občanem ČR a cizím státním příslušníkem
Exkurz: Právní úprava manželství dle francouzského práva

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Mezinárodní právo soukromé evropských zemí: překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-309-7.
BOGDAN, Michael. Concise introduction to EU private international law. Third edition. Groningen: Europa Law Publishing, 2016. ISBN 978-90-8952-177-4.
KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ, Magdalena PFEIFFER, Květoslav RŮŽIČKA a Petr VYBÍRAL, 2022. Mezinárodní právo soukromé. 9. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Právníké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-889-1.
ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Klára DRLIČKOVÁ, Tereza KYSELOVSKÁ a Jiří VALDHANS. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3.
ŠMÍD, Ondřej a Renáta ŠÍNOVÁ. Rozvod manželství. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-66-3.
ZAVADILOVÁ, Lucie, 2021. Majetkové poměry manželů – unifikace kolizního práva v rámci Evropské unie. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9977-7.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Vladimíra Pejchal Grünwald, Ph.D.**
Katedra mezinárodního práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Oto Kunz, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 5. září 2023

Prohlášení

Prohlašuji tímto, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma *Kolizní úprava manželského práva* vypracovala samostatně, pouze za pomoci pramenů a literatury v ní uvedených.

V Plzni, březen 2024

.....

Daniela Mazlová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Mgr. Vladimíře Pejchalové Grünwaldové, LL.M., Ph.D.za vstřícnost, cenné rady a připomínky poskytované při vypravování této diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Pojem mezinárodní právo soukromé.....	4
3. Kolizní úprava a rozhodné právo	6
3.1. Metoda kolizní	6
3.1.1. Hraniční určovatelé.....	7
3.1.2. Výhrada veřejného pořádku	7
3.2. Metoda přímá	8
3.3. Normy mezinárodního civilního procesního práva.....	9
4. Právní prameny a jejich vzájemné vztahy	10
4.1. Normy vnitrostátního původu	10
4.2. Normy mezinárodního původu.....	11
4.3. Normy komunitárního původu	13
5. Vznik a zánik mezinárodního manželství	18
5.1. Vznik manželství	18
5.1.1. Kolizní norma	18
5.1.2. Konzulární sňatky.....	19
5.1.3. Zvláštní případy uzavření manželství v cizině	20
5.2. Zánik manželství.....	20
5.2.1. Rozvod.....	21
5.2.2. Prohlášení manželství za neplatné a existence manželství	26
5.2.3. Vyživovací povinnost rozvedených manželů	26
5.2.4. Uznání cizích rozhodnutí.....	27
6. Osobní a majetkové poměry a vyživovací povinnost mezi manželi.....	31
6.1. Osobní poměry manželů.....	31
6.2. Majetkové poměry manželů	32
6.3. Vyživovací povinnost mezi manželi.....	34
7. Exkurz: Uzavření manželství mezi občanem ČR a cizím státním příslušníkem	36
7.1. Uzavření manželství cizincem v České republice	36
7.2. Uzavření manželství občanem ČR v cizině	37
7.3. Výzkum.....	38
7.3.1. Výsledky výzkumu.....	39
8. Exkurz: Právní úprava manželství dle francouzského práva	43
8.1. Francouzské právo a mezinárodní právo soukromé.....	43
8.2. Bilaterální smlouvy mezi Českou republikou a Francií.....	44
8.3. Komparace české a francouzské právní úpravy manželství.....	45
9. Závěr	50
Cizojazyčné resumé.....	52
Seznam použité literatury a dalších pramenů.....	53

Literatura	53
Právní předpisy	53
Komentáře a důvodové zprávy k právním předpisům	56
Odborné články	56
Judikatura	57
Ostatní	58
Příloha	60

1. Úvod

Obsahem této diplomové práce je manželské právo obsažené v mezinárodním právu soukromém, jako zvláštního právního odvětví odlišné od vnitrostátního práva jednotlivých států. Téma závěrečné práce mého studia jsem si zvolila z důvodu jeho důležitosti a postavení ve společnosti. Uzavření sňatku je od počátku společnosti její nedílnou součástí a v právním státě je považováno za institut, který je nutné vymezit, stanovit způsoby vzniku či zániku a spojit s ním určitá práva a povinnosti pro ochranu dotčených osob. Dnes již není uzavírán s hlavním účelem založit rodinu a zajistit výchovu dětí, tak jak byl pojímán v dřívějších dobách. Vývoj společnosti zásadně změnil vnímání institutu manželství a zakotvil tak svobodný přístup. V určitých zemích se sice stále setkáme se striktně vymezenými pravidly, avšak nejen v evropských zemích je manželství vnímáno jako svobodný svazek dvou lidí, kteří se rozhodli spojit své životy. Jakou cestu si v něm zvolí, již není na společnosti, ale na nich samotných. Vstup do manželství může být důležitým rozhodnutím každého jednotlivého člověka a měla by tomu odpovídat i právní úprava. Právní normy by měly obsáhnout všechny související aspekty. Dnešní doba, charakteristická svou globalizací, jejíž nedílnou součástí je migrace osob, je bohatá právě na uzavírání mezinárodních manželství, tj. svazků dvou osob rozdílného pohlaví s rozdílnou státní příslušností. I v rámci mezinárodního svazku je nutná regulace lidského vztahu a souvisejících práv a povinností, k čemuž slouží právě mezinárodní právo soukromé.

Cílem mé diplomové práce je uchopení problematiky kolizní úpravy manželského práva v celém jejím rozsahu. Při zpracování bude aplikována analyticko-deskriptivní metoda. Úvodem práce bude charakteristika nadřazeného právního odvětví a institutů, ze kterých tato úprava vyplývá. Součástí úvodní části bude uvedení právních pramenů, jejichž obsahem je manželství s mezinárodním prvkem a související instituty. V další části bude proveden detailní rozbor vzniku a zániku mezinárodního manželství a posléze osobních a majetkových poměrů manželů. V následující části bude proveden výzkum prostřednictvím dotazníku cílený na uzavírání mezinárodního manželství. V závěrečné části se bude práce

prostřednictvím komparativní metody věnovat právní úpravě manželství dle francouzského práva ve vztahu k české právní úpravě.

Diplomová práce je systematicky rozdělena do několika částí. Celkem obsahuje devět kapitol, kdy první z nich je úvodem samotné práce.

Druhá kapitola s názvem Pojem mezinárodní právo soukromé je úvodem k samotnému tématu, jelikož k pochopení samotné materie kolizní úpravy manželského práva je nutné se nejdříve zabývat právě samotným tématem právního odvětví obecně a důležitosti souvisejícího pojmu mezinárodní prvek.

Třetí kapitola s názvem Kolizní úprava a rozhodné právo rozebírá obecné instituty a principy mezinárodního práva soukromého. Toto právní odvětví je specifické. Jeho úkolem je stanovit systém, na jehož základě bude vybrán určitý právní řád některého státu. Zároveň musí ochránit integritu jednotlivých právních řádů. K uchopení tématu Kolizní úprava manželského práva je potřebné nejdříve pochopit, co je kolizní úprava a jakým způsobem se aplikuje. Součástí kapitoly je i podkapitola věnující se přímým a procesním normám, které spolu s kolizními normami utváří ucelený systém mezinárodního práva soukromého.

Čtvrtá kapitola s názvem Právní prameny a jejich vzájemné vztahy obsahuje výčet právních úprav, které se týkají kolizní úpravy manželského práva. Mezinárodní právo soukromé obsahuje značné množství právních pramenů. Z tohoto důvodu výběr těch podstatných pramenů pro téma diplomové práce zajistí dostatečný přehled a pomůže k pochopení dalších kapitol. Struktura kapitoly je inspirována jednotlivými druhy právních pramenů, tedy normy vnitrostátní, mezinárodní a komunitární.

Pátá kapitola s názvem Vznik a zánik mezinárodního manželství se již detailně věnuje manželství s mezinárodním prvkem. Popisuje aspekty kolizní normy upravující vznik manželství, konzulární sňatky a zvláštní případy uzavření manželství v cizině. V rozsahu tématu zániku mezinárodního manželství popisuje rozvod, prohlášení manželství za neplatné, určení existence manželství, vyživovací povinnost rozvedených manželů a uznání cizích rozhodnutí.

Šestá kapitola s názvem Osobní a majetkové poměry a vyživovací povinnost mezi manželi navazuje na předcházející hlavní kapitolu diplomové práce. Předkládá definici dotčených pojmů a prostřednictvím souvisejících

pramenů tak, jak je postupováno i v předešlých kapitolách, popisuje podstatu institutů.

Sedmá kapitola je empirickou částí diplomové práce. Zabývá se uzavřením manželství mezi občanem České republiky a cizím státním příslušníkem. Nejdříve popisuje, jakým způsobem dochází k uzavření manželského sňatku cizincem v České republice. Dalším tématem je uzavření manželství občanem České republiky v cizím státě. Podstatnou částí této kapitoly je samotný výzkum prostřednictvím dotazníku.

Osmá kapitola s názvem Právní úprava manželství dle francouzského práva používá komparativní metodu. Popisuje vzhledem k tématu diplomové práce nejprve vztah francouzského práva a mezinárodního práva soukromého. Poté uvádí, jakým způsobem je v rámci mezinárodního práva soukromého právní řád České republiky propojen s právním řádem Francie. A v závěru provádí komparaci české a francouzské právní úpravy manželství.

Devátá kapitola je závěrem diplomové práce. V závěru jsou stručně shrnuty celkové poznatky. Zároveň je rozebráno splnění cílů, které byly v rámci diplomové práce stanoveny.

2. Pojem mezinárodní právo soukromé

Mezinárodní právo soukromé je definováno jako „soubor právních norem, které výlučně upravují soukromoprávní poměry (tj. poměry práva občanského a obchodního) s mezinárodním prvkem, včetně právních norem upravujících postup soudů a jiných orgánů a účastníků, případně i jiných osob, a vztahy mezi nimi vznikající v řízení o soukromoprávních věcech, v němž je obsažen mezinárodní prvek.“¹ Do soukromoprávních poměrů patří nepochybně také poměry práva pracovního a rodinného. Pod uvedená právní odvětví soukromého práva patří například průmyslová a autorská práva, závazkové právo, věcná práva a cenné papíry, zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí nebo dědické právo. Nicméně v této práci se budeme blíže zabývat pouze rodinným právem, konkrétně právem manželským.

Řízení o soukromoprávních věcech s mezinárodním prvkem se nazývá mezinárodní civilní právo procesní (zkr. mezinárodní právo procesní). Náleží zde otázky pravomoci tuzemských soudů ve vztahu k zahraničí, právní pomoc ve styku s cizinou, uznání a výkon cizích rozhodnutí, rozhodčí řízení či uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů.

Mezinárodní právo soukromé bylo vytvořeno, aby byla zajištěna mezinárodní spolupráce a spravedlnost jako právního principu, na kterém je právo postaveno. Vzhledem k tomu, že je pro některé soukromoprávní poměry tuzemská úprava nedostačující a bez zakotvení zvláštního právního odvětví by spravedlnost nemohla být splněna. S principem spravedlnosti souvisí mimo jiné ochrana osoby ve slabším postavení vůči druhé straně právního vztahu. Zdeněk Kučera ve své publikaci *Vybrané otázky srovnávacího mezinárodního práva soukromého* z roku 1996 představil svou myšlenku, „že soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem vyžadují zvláštní zacházení na rozdíl od soukromoprávních vztahů téhož druhu, které mezinárodní prvek nemají.“² Tato myšlenka přesně vystihuje,

¹ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 28.

² KUČERA, Zdeněk, 1996. *Vybrané otázky srovnávacího mezinárodního práva soukromého*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7066-208-7, str. 17

z jakého důvodu je mezinárodní právo soukromé zvláštním právním odvětvím a proč je jeho existence nezbytná.

Podstata tohoto právního odvětví spočívá v jeho využití v případě, že existuje tzv. mezinárodní prvek. Mezinárodní (cizí, přeshraniční, zahraniční) prvek je vztahem k zahraničí u subjektu právního poměru (účastníkem soukromoprávního poměru je fyzická osoba s cizím občanstvím/s trvalým nebo obvyklým pobytem v zahraničí či právnická osoba založená podle cizího práva /se sídlem v zahraničí), skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního poměru (nastala nebo v budoucnu v zahraničí nastane – např. uzavření manželství v zahraničí), předmětu právního poměru (umístěn v zahraničí, vázán na zahraničí nebo zde má být získán – např. nemovitost patřící do majetkového společenství manželů v zahraničí) nebo u právního poměru souvisejícího či závislého na odlišném právním poměru, který se řídí cizím právem.³ Pokud není součástí soukromoprávního poměru nebo je jeho existence bezvýznamná, aplikuje se vnitrostátní úprava státu. Vymezení podstatnosti mezinárodního prvku je ponecháno na právní praxi a hodnocení soudů směřující k zaujetí určitého stanoviska.⁴ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen ZMPS), jako základní právní předpis mezinárodního práva soukromého pro Českou republiku, neobsahuje definici mezinárodního prvku a ponechává tím tzv. volnou ruku.

Soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem se rozlišují podle druhu mezinárodního prvku. Relativní mezinárodní prvek obsahuje soukromoprávní poměry pouze k jedinému cizímu státu, naopak absolutní mezinárodní prvek obsahuje vztah nejméně ke dvěma cizím státům.⁵

³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 24.

⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. 5. 2011. Poslanecká sněmovna PČR. Vláda ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/38263/1/2> [cit. 2024-2-27]

⁵ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 25.

3. Kolizní úprava a rozhodné právo

Právní normy upravující soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem regulují především tři oblasti – rozhodné právo, příslušnost soudu (stát, který bude mít v daném případě mezinárodní příslušnost), pravidla pro uznání a výkon cizích soudních rozhodnutí (za jakých podmínek je možné rozhodnutí vydané v jednom státě vykonat ve státě jiném).

3.1. Metoda kolizní

Rozhodné právo je určováno metodou kolizní nebo přímou. Obsahem kolizní metody jsou normy určující, který právní řád státu se použije na konkrétní soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem. Uvedené normy nazýváme kolizní normy. „*Je to norma, která spojuje určitý skutkový stav s hmotněprávní normou, sama však hmotněprávní úpravu neobsahuje.*“⁶ Absencí hmotněprávní úpravy se liší od normy přímé. Použití kolizní normy přichází v úvahu u absolutního mezinárodního prvku, kdy dochází ke kolizi nejméně dvou cizích států. Kolizní normy slouží k naplnění tzv. kolizní spravedlnosti. Související právní řády jsou navzájem v rovném postavení a přednost konkrétního právního řádu je určena na základě nejbližší souvislosti s určitým případem. Kodifikace kolizních norem zároveň naplní princip právní jistoty účastníků právního vztahu a zásady legitimního očekávání neboli principu předvídatelnosti práva.⁷ Každý stát upravuje své vlastní vnitrostátní kolizní normy. Pro Českou republiku je kolizní normou ZMPS.

⁶ PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 5

⁷ PAUKNEROVÁ, Monika a Květoslav RŮŽIČKA, 2014. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Scriptaiuridica. ISBN 978-80-87146-94-1, str. 20

3.1.1. Hraniční určovatelé

Určení rozhodného práva se řídí určitými kritérii neboli hraničními určovateli (hraniční ukazatelé, kolizní kritéria) aplikující se na principu hierarchie. Dělení hraničních určovatelů souvisí se vztahem k zahraničí neboli s mezinárodním prvkem. Tedy jestli souvisí s jednotlivými prvky právního poměru nebo jsou jinak významná pro soukromoprávní poměr. Mohou souviset s právním poměrem (např. státní příslušnost, obvyklý pobyt nebo bydliště), skutečností zakládající právní poměr, chováním účastníků, místem výkonu práce, místem plnění, věcí nebo hodnotou či s obsahem právního poměru. Jinou významnou skutečností pro soukromoprávní poměr může být například tzv. volba práva (*lex electa, lex voluntatis*). Volbu provádějí účastníci soukromoprávního poměru, kdy společně určí právní řád, podle kterého bude jejich případ posuzován.⁸ Od vymezeného hraničního určovatele se lze odchýlit pouze tzv. únikovou doložkou.

3.1.2. Výhrada veřejného pořádku

V rozsahu mezinárodního práva soukromého je zakotvena také ochrana státu, jeho občanů a jejich zájmu. Což lze vyjádřit také jako ochrana práv státních občanů a rozhodnutí státu. S čímž souvisí zakotvení institutu, kterým je možné se proporcionálně bránit proti nežádoucím postupům cizích orgánů. Proti nepříznivému následku způsobeným konkrétním právním řádem, se lze bránit institutem tzv. výhrady veřejného pořádku. V ZMPS se nachází v obecném ustanovení § 4, ale definice samotného pojmu obsahem není. Demonstrativní definici předkládá J. Salmon ve svém Slovníku mezinárodního práva veřejného tak, jak jej ve svém článku⁹ cituje Mgr. Jaroslav Větrovský, Ph.D.: „*soubor principů vnitrostátního právního řádu určitého státu, které jsou v daném čase považované za zásadní a od kterých není dovoleno se odchýlit*“. Ve vztahu k právnímu řádu České republiky je zdrojem principů Ústava (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) a Listina základních práv a svobod (usnesení č. 2/1993 Sb.). Jeho

⁸ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 118.

⁹ Větrovský Jaroslav, *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy - XI. Pojem veřejný pořádek v rozhodnutích soudů: stanovení hranice významové neurčitosti, Veřejný ochránce práv* [cit. 18.03.2024] Převzato z CODEXIS®)

využití platí pro kolizní normy i procesní normy (např. cizí rozhodnutí, procesní úkon). Výhrada je využívána pouze výjimečně jako krajní prostředek (*ultima ratio*) v případě, kdy by mohlo dojít k zásahu do zásady soukromého práva českého právního řádu. Nedochází k eliminaci celého právního řádu, ale pouze souvisejícího ustanovení. Příkladem může být diskriminace žen, národností či ras.¹⁰

3.2. Metoda přímá

Do mezinárodního práva soukromého vedle kolizních norem patří tzv. přímé normy, používány v případě přímé metody. Ty již neurčují, který právní řád daného státu bude aplikován, ale jak již sám název napovídá, jsou přímo neboli bezprostředně použity na daný případ. Přímé normy již lze nazývat normami hmotněprávními, jelikož jejich obsahem je „*hmotněprávní úprava práva a povinností účastníků soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem.*“¹¹ Tyto hmotněprávní normy najdeme v mezinárodních smlouvách (obecně např. Vídeňská úmluva OSN č. 160/1991 Sb., o smlouvách o mezinárodní koupi zboží upravující smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech). Vztah kolizních norem a přímých norem je vybudován na přednosti přímých norem, nicméně přednost přímých norem platí i ve vztahu k ostatním normám mezinárodního práva soukromého. V případě České republiky ZMPS v ustanovení § 2 deklaruje přednost vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána (v návaznosti na čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky) a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie (v návaznosti na ustanovení čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie – „*Narizení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.*“). ZMPS se použije, pokud mezinárodní smlouva¹² závazná pro Českou republiku (vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve

¹⁰ ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-4]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 4

¹¹ PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 5

¹² „*Uvedené mezinárodní smlouvy lze zařadit zejména do těchto kategorií: smlouvy o právní pomoci a o výkonu soudních rozhodnutí, smlouvy unifikující kolizní normy, smlouvy unifikující normy mezinárodního práva procesního, smlouvy unifikující hmotněprávní přímé normy, smlouvy v oboru rozhodčího řízení, smlouvy v oblasti mezinárodního obchodu, smlouvy v oblasti*

Sbírce mezinárodních smluv) nestanoví něco jiného. Otázka kolize mezinárodních smluv se řeší dle samotných ustanovení dotčených mezinárodních smluv. V rámci rodinného práva však přímé normy zásadní postavení nezískaly, z důvodu neslučitelnosti kulturních a historických tradic jednotlivých států. Nicméně jejich úlohu zastoupily mezinárodní smlouvy unifikující normy kolizní a normy mezinárodního práva procesního náležící k rodinnému právu.¹³

3.3. Normy mezinárodního civilního procesního práva

Vedle kolizních a přímých norem jsou součástí mezinárodního práva soukromého i normy procesní. Předmětem jejich úpravy je řízení o soukromoprávních věcech s mezinárodním prvkem, tedy procesní stránka tohoto druhu soukromoprávních poměrů. Příkladem právního pramene, který obsahuje procesní normy a upravuje soukromoprávní poměr, kterému se v diplomové práci budeme věnovat (manželství s mezinárodním prvkem), může být Nařízení Rady (EU) č. 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí. V uvedeném příkladu můžeme upozornit i na obvyklý jev ve vztahu kolizních a procesních norem mezinárodního práva soukromého - jejich spojení do jednoho pramene.¹⁴ Sloučení právní úpravy kolizních a procesních norem vyplývá z postavení mezinárodního civilního procesního práva. Pro adresáty jsou jednodušším a přehlednějším zdrojem právních norem. Zbytečné rozdělení by zvýšilo již tak vysoký počet pramenů, které toto právní odvětví reprezentují.

mezinárodní přepravy, smlouvy v oblasti ochrany práv autorských a průmyslových, smlouvy v oblasti diplomatických a konzulárních styků.“ - Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. 5. 2011, autor: Poslanecká sněmovna PČR; Vláda ČR, <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/38263/1/2>

¹³ PAUKNEROVÁ, Monika a Květoslav RŮŽIČKA, 2014. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Scriptauridica. ISBN 978-80-87146-94-1, str. 88

¹⁴ PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 6-7

4. Právní prameny a jejich vzájemné vztahy

Normy mezinárodního práva soukromého jsou vydávány jednotlivými státy. Z toho vyplývá, že mezinárodní právo soukromé je součástí právního řádu jednotlivého státu a právní úprava soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem je ponechána na každém jednotlivém státě. Neznamená to však, že by jediným pramenem mezinárodního práva soukromého byly pouze vnitrostátní normy. Významnou úlohu v tomto právním odvětví zastávají současně předpisy vydávané Evropskou unií a mezinárodní smlouvy. V této kapitole si představíme prameny, jejichž obsahem jsou právní normy upravující manželské právo s mezinárodním prvkem a související instituty.

4.1. Normy vnitrostátního původu

Zda státy přijmou zákon upravující výhradně soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem, je na každém jednotlivém státě. Česká republika náleží mezi státy, které považovaly a stále považují za důležité mít vnitrostátní zákon upravující mezinárodní právo soukromé. Základním a jediným vnitrostátním právním předpisem v této oblasti je pro Českou republiku již výše zmíněný Zákon o mezinárodním právu soukromém (ZMPS), který nahradil dříve platný zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním z roku 1963. I když zde uvádíme vnitrostátní zákon mezinárodního práva soukromého, je nutné uvést i prolnutí ústavního pořádku České republiky do této vnitrostátní úpravy. Soulad s ústavním pořádkem je bezvýjimečná podmínka pro každou normu, která se stává součástí právního řádu státu. V platném a účinném zákoně (účinnost od roku 2014) lze nalézt, jak uvádí ustanovení § 1: normy upravující soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem v otázkách kolizních norem, právního postavení cizinců a zahraničních právnických osob, pravomoc a postup soudů a jiných orgánů v řízení, uznávání a výkon cizích rozhodnutí, právní pomoc ve styku s cizinou, některé záležitosti týkající se úpadku nebo rozhodčího řízení včetně uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Obsahuje normy kolizní, přímé i procesní. Pro problematiku manželství s mezinárodním prvkem je důležitá Část čtvrtá ZMPS. Tato část obsahuje ustanovení pro jednotlivé druhy

soukromoprávních poměrů a manželství se věnuje v Hlavě V (Díl 1, § 47-52). Pokud se však budeme zabývat problematikou manželství s mezinárodním prvkem, nevystačíme si pouze s ustanoveními v Části čtvrté. Už předešlá kapitola této diplomové práce nám demonstrovala důležitost i jiných ustanovení. Jednotlivým ustanovením Části čtvrté Hlavy V se budeme věnovat v následujících kapitolách.

4.2. Normy mezinárodního původu

Jak již bylo zmíněno výše v podkapitole 3. 2. Metoda přímá, vyhlášené mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu České republiky, mají přednost před vnitrostátními normami. Princip přednosti určitých právních norem je nedílnou součástí mezinárodního práva soukromého. Bez jasných pravidel by nebylo možné dosáhnout jednoznačné aplikace právních norem. Zakotvení principu přednosti však neznamená, že by státy záměrně přijímaly vnitrostátní úpravu nebo podepisovaly úmluvy upravující oblasti, které již mají dostatečnou právní úpravu. Ani Evropská unie za tímto účelem nepřijímá unijní předpisy. Vznik norem mezinárodního práva soukromého se řídí stejnými principy jako přijímání ostatních norem v různých právních odvětvích. Vliv na rozhodnutí o přijetí nové právní normy mají potřeby společnosti, respektující principy a zásady jednotlivých států. Funkcí principu přednosti je vnést řád do vztahů jednotlivých právních norem, které se mohou dostat do kolize. Jestliže se v kolizním stavu ocitne vnitrostátní norma s mezinárodní smlouvou nebo s unijním předpisem, je nám již jasné, jak příslušné státní orgány budou postupovat. Pro aplikaci právních norem je však také důležité, jakým způsobem se vyřeší kolizní stav mezinárodní smlouvy a komunitárních norem. Kolizní situace norem odlišných od vnitrostátních sice nepoužívá obecný princip přednosti, ale určuje přednostní použití ve vztahu k určitým normám. Mezinárodní smlouva nebo předpis Evropské unie obsahuje konkrétní výčet norem, které při kolizi ztrácí svou aplikovatelnost. Normy obsažené v mezinárodních úmluvách jsou platné a účinné pouze pro ty státy, které svým podpisem projevily vůli stát se smluvní stranou. I v případě mezinárodních smluv obecně může dojít ke střetu. Nesnáz řeší obecné

pravidlo mezinárodního práva veřejného¹⁵, upravující vztahy mezi státy navzájem a vztahy mezi státy a mezinárodními organizacemi. Pravidlo obsahuje Vídeňská úmluva o smluvním právu (vyhláška č. 15/1988 Sb.) v čl. 41 odst. 1 a 2¹⁶. Státy, které se již zavázaly k určité mezinárodní smlouvě a zároveň zamýšlejí uzavřít další smlouvu, zasahující do záležitostí spravovaných dřívější smlouvou, musí dodržet stanovené podmínky. Aplikování obecného pravidlo se nazývá tzv. odpojovací klauzule.¹⁷ Změna může ovlivnit pouze vzájemné vztahy dotčených států (s úmyslem uzavřít další smlouvu) a dřívější smlouva musí takovou změnu připustit či ji současně nesmí zakázat. Nesmí se dotknout výkonu práv ani závazků, garantovaných dřívější smlouvou. Dále nesmí změnit ustanovení, jehož změna by zasáhla plnění samotné smlouvy. Státy jsou povinny změny smluvním stranám dřívější smlouvy či smluv oznámit.

Mezinárodní úmluvy jsou přijímány na Haagské konferenci mezinárodního práva soukromého (členem je i Česká republika) nebo samotnými mezinárodními organizacemi jako například Rada Evropy, OSN či Mezinárodní komise o občanském statutu (CIEC). Jednotlivé státy také uzavírají mezinárodní úmluvy mezi sebou a přizpůsobují si je tak vlastním společným potřebám.¹⁸

Jednou z podstatných mezinárodních smluv pro oblast mezinárodního manželství je Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití (vyhláška č. 131/1976 Sb.). Úmluva byla podepsána na Haagské konferenci o mezinárodním právu soukromém v roce 1970. Pro Českou republiku se stala platnou a účinnou o několik let později, a to od roku 1976. Smluvní státy se podpisem zavazují k povinnosti uznat rozhodnutí o rozvodu nebo o jiném zrušení manželského soužití. Záležitosti uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití jsou úmluvou dotčeny pouze v případě, že se daná situace týká smluvních států. Vztah ke smluvnímu státu může být splněn dle čl. 2 v případě, že má odpůrce nebo navrhovatel podaného návrhu na rozvod nebo zrušení manželského soužití v dotčeném státě bydliště. U navrhovatele však nesmí být pobyt kratší než 1 rok. Pro uznání postačí také skutečnost, že bydliště může být považováno za poslední

¹⁵ PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 35

¹⁶ Vyhláška č. 15/1988 Sb., o Vídeňské úmluvě o smluvním právu. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-21]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁷ PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 35

¹⁸ PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 33

společné bydliště obou manželů. Vedle bydliště je relevantní i státní příslušnost. Pokud nemají oba manželé stejnou státní příslušnost, stává se rozhodující státní příslušnost navrhovatele.¹⁹

Česká republika je dále součástí Úmluvy o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 124/1968 Sb.). Podpisem se zavázala zejména k zakotvení podmínky souhlasu obou stran s uzavřením manželství, stanovení nejnižšího věku a registraci všech sňatků v úřední matrice.

Pro otázky výživného je vhodné zmínit Úmluvu o vymáhání výživného v cizině z roku 1956 (vyhláška č. 33/1959 Sb.) a Úmluvu o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1976 (vyhláška č. 132/1976 Sb.).

Dále úmluvy o diplomatických a konzulárních stycích: Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1961 (vyhláška č. 157/1964 Sb.), Vídeňská úmluva o konzulárních stycích z roku 1964 (vyhláška č. 32/1969 Sb.).

Další mezinárodní smlouvy, jejichž signatářem je i Česká republika, jsou například Úmluva o civilním řízení soudním z roku 1905, Úmluva o civilním řízení z roku 1954 (vyhláška č. 72/1966 Sb.), Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních z roku 1965 (vyhláška č. 85/1982 Sb.), Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních z roku 1970 (vyhláška č. 129/1976 Sb.). Úmluva o zrušení požadavku ověření cizích veřejných listin z roku 1961 (vyhláška č. 45/1999 Sb.), Úmluva o mezinárodním přístupu k soudům z roku 1980 (sdělení č. 58/2001 Sb. m. s.).²⁰

4.3. Normy komunitárního původu

Evropská unie, ať už ve své dřívější podobě v poválečných letech či v podobě dnešní, je důležitým spojovacím článkem pro státy, které se staly jejími členy. Nicméně její činnost se netýká pouze členských států, ale prohlubuje

¹⁹ Vyhláška č. 131/1976 Sb., o Úmluvě o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁰ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 65-66

spolupráci i s těmi nečlenskými. Bez tohoto otevřeného přístupu by nebylo možné dosáhnout značného rozvoje, o nějž se zasloužila právě Evropská unie. Členství v Evropské unii vychází ze zakládacích smluv: Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie (dále jen SFEU). Právě zakládací smlouva zakotvuje základní právo na volný pohyb, náležící občanům Evropské unie a tím umožňuje uzavírat mezinárodní manželství. Souvisejícím právem, které podporuje institut mezinárodního manželství je také právo usazování (čl. 49 SFEU – „*přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků*“).

Česká republika je součástí Evropské unie již od roku 2004. Stalo se tak podpisem Smlouvy mezi členskými státy Evropské unie a Českou republikou (spolu s dalšími státy) o přistoupení k Evropské unii a souvisejícího Aktu o podmínkách přistoupení a o úpravách smluv, na nichž je Evropská unie založena. Přijetím uvedených smluv se pro Českou republiku stal právní režim Evropské unie závazným.²¹

Jedním z cílů unijních právních předpisů je zprostředkování občanům členských států přístup k soudní moci jiných členských států a soudním orgánům Evropské unie (čl. 81 SFEU – *justiční spolupráce v občanských věcech*). Prostřednictvím právních norem upravuje pravomoc, rozhodné právo, uznání a výkon cizích rozhodnutí soudů a jiných orgánů a soudní řízení v soukromoprávní věci s mezinárodním prvkem.²² V rámci komunitárních norem je nutné opět připomenout zásadu přednosti předpisů Evropské unie (zejména nařízení a některá ustanovení zakládacích smluv). Zásadu přednosti zavedl Soudní dvůr EU (rozsudek ve věci 6/64 *Costa v. ENEL*, 26/62 *Van Gend en Loos*, 107/77 *Simmenthal II*).²³ Z rozsudku Soudního dvora EU (dále jen SDEU) ve věci 106/77 *Simmenthal II* zároveň vyplývá i zákaz pro členské státy Evropské unie, přijímat nové vnitrostátní předpisy či jednotlivá ustanovení, která by byla v rozporu s komunitárním právem.²⁴ Přijetím protichůdných vnitrostátních norem bez

²¹ PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 25

²² PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6, str. 8

²³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 59

²⁴ Rozsudek Soudního dvora č. 106/77 z 9. 3. 1978, „Nepoužití zákona, který je v rozporu s právem Společenství, vnitrostátním soudem“, Amministrazione delle Finanze dello Stato

existence zákazového pravidla by státy sice nic nezískaly, ale mohlo by tak dojít ke zbytečným neshodám mezi státem a orgány Evropské unie.

V mezinárodním právu soukromém je značná část právní úpravy obsažena v nařízeních. Jedním z hlavních pramenů je Nařízení Rady (EU) č. 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí (dále jen Brusel II ter). Zde je pro manželství s mezinárodním prvkem podstatná právní úpravou rozvodu, rozluky nebo institutu prohlášení manželství za neplatné (čl. 1 odst. 1 písm. a) – působnost). Nařízení Brusel II ter má aplikační přednost dle čl. 95 před Haagskou úmluvou o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití. Pro určení příslušnosti je dle čl. 3 rozhodující bydliště a státní příslušnost tak, jak ji vyžaduje i Haagská úmluva. V členském státě musí mít bydliště alespoň jeden z nich nebo společně oba dva. Jestliže měli manželé v členském státě společné poslední bydliště, musí v něm alespoň jeden z nich stále pobývat. Pokud je rozhodující bydliště pouze jednoho z nich, u odpůrce (na rozdíl od navrhovatele) není vyžadována žádná další podmínka. Odpůrce je vždy slabší stranou, a proto není na tuto podmínku příslušnosti v jeho případě kladen další nárok. Naopak navrhovatel musí pobývat v členském státě před podáním návrhu nejméně 1 rok nebo za předpokladu, že je státním příslušníkem členského státu, postačí polovina stanovené doby (6 měsíců). Státní příslušnost je rozhodující také tehdy, když odpůrce i navrhovatel získali státní občanství ke stejnému členskému státu. Mezi ustanoveními o příslušnosti nařízení Brusel II ter a Haagské úmluvy o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití lze zpozorovat značnou podobnost. I když je předmět nařízení Brusel II ter širší, obě celkové právní úpravy ponechávají příčiny rozpadu manželství a jeho následky vnitrostátní úpravě jednotlivých států.²⁵

Práva a povinnosti spojené s výživným upravuje Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen Nařízení o výživném). Po jeho přijetí bylo podepsáno Rozhodnutí Rady

(ústřední daňová správa) vs. Simmenthal SpA. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A61977CJ0106>

²⁵ Nařízení Rady (EU) č. 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí (přepracované znění). Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32019R1111>

(2009/941/ES) ze dne 30. listopadu 2009 o uzavření Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti Evropským společenstvím (dále jen Haagský protokol z roku 2007). Vezmeme-li v úvahu fakt, že Dánsko jako členský stát Evropské unie, pro který je platné a účinné Nařízení o výživném, nepodepsalo Haagský protokol z roku 2007, je Nařízení o výživném nuceno tuto skutečnost vzít v úvahu. V otázkách uznávání, vykonatelnosti a výkonu rozhodnutí z tohoto důvodu dělí právní úpravu na rozhodnutí vydaná v členském státě vázaném Haagským protokolem z roku 2007 a ty, kterým jím vázány nejsou. Uznání rozhodnutí členského státu vázaného Haagským protokolem z roku 2007 dle čl. 17 odst. 1 není možné zpochybnit. Naopak uznání rozhodnutí nevázaného členského státu je možné dle čl. 24 písm. a) až d) za určitých podmínek odmítnout. Nařízení o výživném neaplikuje pouze Haagský protokol z roku 2007, ale také Úmluvu o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností z roku 2007.²⁶

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (dále jen Nařízení o dědictví) je pro manželství s mezinárodním prvkem důležité z hlediska dědického oprávnění. Ochrana práva na dědictví samozřejmě platí obecně na všechna manželství. Pozůstalý manžel náleží mezi oprávněné osoby z dědictví a jeho práva tak musí být chráněna stejně jako práva ostatních oprávněných osob.²⁷

Majetkovými poměry manželů se zabývá Nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství (dále jen Nařízení o majetkových poměrech v manželství). Nařízení odkazuje na výše zmíněné Nařízení o dědictví v čl. 4. V případě, že jeden z manželů zemře a případ bude přidělen soudu některého členského státu dle Nařízení o dědictví, stejnému členskému státu budou přiděleny i související

²⁶ Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=celex%3A32009R0004>

²⁷ Čl. 23 odst. 2 písm. b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A02012R0650-20120705>

záležitosti majetkových poměrů. Stejný princip je v příslušnosti uplatněn dle čl. 5 i ve vztahu k nařízení Brusel II ter ve věcech rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné.²⁸ Propojení záležitostí, které se týkají stejných účastníků řízení, k jednomu soudu, je v zájmu dotčených osob i příslušných orgánů. Zbytečné rozdělení mezi orgány několika členských států by mohlo bránit dosažení spravedlnosti.

Mezi unijní předpisy náleží také Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (dále jen Řím III). Blíže se mu budeme věnovat v podkapitole Rozvod.

V rozsahu tématu kolizní úpravy manželského práva je dále vhodné zmínit např. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) nebo Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech.

Evropská unie ve svém postavení jako společenství uzavírá také mezinárodní smlouvy s nečlenskými státy nebo s mezinárodními organizacemi (čl. 216 odst. 1 SFEU). Právní normy v nich obsažené jsou závazné pro orgány Evropské unie a členské státy (čl. 216 odst. 2 SFEU). Přijaté mezinárodní smlouvy se stávají součástí komunitárního práva (rozsudek SDEU ve věci 181/73 Haegemann²⁹). Mezi evropské mezinárodní smlouvy patří Evropská úmluva o zrušení ověřování listin vyhotovených diplomatickými zástupci nebo konzulárními úředníky z roku 1968 (vyhláška č. 287/1998 Sb.), Evropská úmluva o poskytování informací o cizím právu z roku 1968 a související Dodatkový protokol z roku 1978 (vyhláška č. 221/1998 Sb.), Evropská úmluva o předávání žádostí o právní pomoc z roku 1977 (sdělení č. 110/2000 Sb. m. s.)³⁰ a související Dodatkový protokol z roku 2001 (sdělení č. 90/2005 Sb. m. s.)³¹

²⁸ Nařízení Rady (EU) č. 2016/1103 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1103>

²⁹ Rozsudek Soudního dvora č. 181-73 z 30. 4. 1974, „Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Tribunal de première instance de Bruxelles– Belgique“, R. & V. Haegeman vs. Belgický stát. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-181/73>

³⁰ „jde o žádosti osob s obvyklým bydlištěm ve smluvním státu o poskytnutí právní pomoci v občanských, obchodních nebo správních věcech na území jiného státu“ - KUČERA, Zdeněk,

5. Vznik a zánik mezinárodního manželství

5.1. Vznik manželství

Definice pojmu manželství je ponecháno na vnitrostátní úpravě každého státu. V českém právním řádu je definice obsažena v ustanovení § 655 občanského zákoníku: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“

5.1.1. Kolizní norma

Hraničním určovatelem způsobilosti osoby uzavřít manželství a platnosti sňatku je dle ustanovení § 48 odst. 1 ZMPS státní občanství. Posuzování uvedených institutů, je prováděno u každého snoubence jednotlivě, aby nevzniklo tzv. kulhající manželství (*matrimonium claudicans*), platné pouze pro jeden z dotčených států.³² Je posuzován věk snoubenců a existence manželských překážek, mezi které patří například příbuzenský vztah snoubenců, duševní a fyzický stav, existující jiné manželství nebo souhlas příslušného orgánu nebo osoby.³³ S výše uvedeným ustanovením souvisí § 29 ZMPS o způsobilosti fyzických osob (hraničním určovatelem je obvyklý pobyt), které jako obecné ustanovení dává přednost ustanovení § 48 odst. 1 ZMPS (*lex specialis*). Státní občanství je relevantní ke dni uzavření manželství. Osoba nezpůsobilá k uzavření manželství, která i přes tuto skutečnost manželský sňatek uzavře, se dopustí uzavření neplatného manželství. Proto zákonodárce určil pro způsobilost

Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 66

³¹ Tamtéž

³² PAUKNEROVÁ, Monika a Květoslav RŮŽIČKA, 2014. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Scriptaiuridica. ISBN 978-80-87146-94-1, str. 89

³³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 329

k uzavření manželství a platnosti stejný hraniční určovatel. Některé smlouvy o právní pomoci mezi jednotlivými státy mají shodnou právní úpravu.³⁴

Rozdílný přístup jednotlivých států, který by byl v takové míře, že by nebylo možné aplikovat související právní normu, lze vyřešit již zmíněnou výhradou veřejného pořádku. Například předpoklad či vyloučení určité národnosti, rasy, náboženství nebo vyloučení uzavření manželství rozvedených osob. Právě v případě rozvodu platí, že země, které podepsaly Haagskou úmluvu o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití, jsou povinny uznat učiněný rozvod a neuznání jiným státem není relevantním důvodem k zákazu uzavření nového manželství.³⁵

Pro formu uzavření manželství (formální náležitosti sňatku – např. kdo provádí uzavření, způsob uzavření, přípustnost zastoupení) je relevantní podle ustanovení § 48 odst. 2 ZMPS právní řád místa, kde se manželství uzavírá (*lex loci celebrationis*). Smlouvy o právní pomoci mohou mít shodnou právní úpravu jako v případě způsobilosti uzavřít manželství a platnosti.³⁶ Dle českého právního řádu lze uzavřít církevní nebo občanský sňatek (§ 657 odst. 1 a 2 občanského zákoníku).

5.1.2. Konzulární sňatky

*„Konzulárním sňatkem se rozumí manželství uzavřené před zastupitelským úřadem jednoho státu na území jiného státu.“*³⁷ Český právní řád se aplikuje v případě uzavření manželství v zahraničí na zastupitelském úřadu České republiky dle ustanovení § 48 odst. 3 ZMPS. V zahraničí mohou být konkrétně uzavřena před diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem České republiky dle ustanovení § 668 občanského zákoníku. Oprávnění oddání vyplývá z čl. 5 písm.

³⁴ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 329

³⁵ Čl. 11 Vyhlášky č. 131/1976 Sb., o Úmluvě o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁶ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň, str. 330

³⁷ ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 48

f)³⁸ vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích. Některé státy uzavřely dvoustranné smlouvy o konzulárních stycích upravující uzavření manželství před konzulárními úřady. Česká republika uzavřela smlouvu například s Francií, Polskem, Spojenými státy americkými či Itálií.

Osobě se státní občanstvím České republiky není umožněno dle ustanovení § 48 odst. 4 ZMPS uzavřít manželství na zastupitelském úřadu cizího státu, který se nachází na území České republiky. Zákaz platí, aby nebylo možné obejít platnou českou právní úpravu tím, že by občan České republiky uzavřel manželství na zastupitelském úřadu cizího státu podle cizího práva.

5.1.3. Zvláštní případy uzavření manželství v cizině

V případě přímého ohrožení života snoubence, může sňatečný obřad provést dle ustanovení § 667 občanského zákoníku velitel námořního plavidla plujícího pod státní vlajkou České republiky nebo velitel letadla zapsaného v leteckém rejstříku v České republice. Pokud je ohrožený snoubenec nebo druhý z nich státním občanem, může sňatečný obřad provést velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí. K uzavření sňatku v ohrožení života (*matrimonium in extremis temporibus / matrimonium in articulo mortis*) nejsou potřebné doklady ani přítomnost matrikáře. Oddávající pouze sepíše a zašle Úřadu městské části Brno-střed (spravujícímu zvláštní matriku) protokol o uzavření manželství.

5.2. Zánik manželství

Mezinárodní právo soukromé upravuje zánik manželského svazku rozvodem nebo prohlášením manželství za neplatné. Vnitrostátní úprava však může do této kategorie zařadit i jiné instituty. Občanský zákoník jako součást

³⁸ „Konzulární funkce záleží v provádění funkce notáře, civilního matrikáře a obdobných funkcí a ve výkonu některých funkcí administrativní povahy za předpokladu, že to není v rozporu se zákony a předpisy přijímajícího státu.“

českého právního řádu upravuje zánik manželství pouze rozvodem, smrtí alespoň jednoho z manželů nebo změnou pohlaví jednoho z manželů.

Nařízení Brusel II ter se zabývá, vedle institutů rozvodu a prohlášení manželství za neplatné, také rozlukou. Právní řád České republiky tento institut nepoužívá. I když nařízení Brusel II ter uvádí ve vztahu k manželství 3 konkrétní instituty, členské státy nejsou povinny poskytnout využití všech institutů dotčeným osobám.³⁹

Ohledně pravomoci soudů České republiky k řízení o rozvodu, neplatnosti či určení existence manželství stanovuje ZMPS v ustanovení § 47 odst. 1 a 2, že pokud mezinárodní smlouva nebo unijní přímo použitelný předpis nezakládají jiné pravidlo, stačí k určení pravomoci české státní občanství nebo obvyklý pobyt v České republice jednoho z manželů. Dále postačí poslední společný obvyklý pobyt v České republice a zároveň skutečnost, že žalobce zde stále má obvyklý pobyt. Samotná podmínka obvyklého pobytu žalobce v České republice postačí v případě, že se k návrhu připojí i druhý z manželů. Dále je relevantním při splnění doby trvání nejméně 1 roku před podáním žaloby. Aplikování výše uvedeného ustanovení je velmi omezené, jelikož jsou dotčené instituty upravené již přímo použitelným předpisem Evropské unie (nařízení Brusel II ter).

5.2.1. Rozvod

Samotný pojem rozvod mezinárodní právo soukromé používá, avšak definici ponechává opět na vnitrostátní úpravě. Občanský zákoník spojuje definici s důvodem a nazývá jej jako tzv. kvalifikovaný rozvrat manželství, tzn. hluboký, trvalý a nenapravitelný.⁴⁰

Hraničním určovatelem pro rozvod je státní občanství. U manželů se stejným státním občanstvím je určení rozhodného právního řádu jednoznačné, nicméně u manželů s různým státním občanstvím je rozhodující náhradní hraniční

³⁹ WILDERSPIN, Michael, 2023. *European Private International Family Law*. New York: Oxford University Press. ISBN 987-0-19-284392-0. Str. 126

⁴⁰ ZUKLÍNOVÁ, M., ELISCHER, D., NOVÁ, H., FRINTOVÁ, D., FRINTA, O., MOCEK, O., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-29]. ASPI_ID KO89_b2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 755.

určovatel, konkrétně obvyklý pobyt shodný u obou manželů. Stačí shodný obvyklý pobyt v rozsahu samotného státu, nemusí být shodná adresa. Pokud není splněn ani jeden z určovatelů, použije se dle ustanovení § 49 odst. 1 ZMPS (v návaznosti na ustanovení § 50 odst. 1 ZMPS) právní řád České republiky (*lex fori*). Hierarchické aplikování hraničních určovatelů vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, č. j. 21 Cdo 4096/2016-389. Právo na zákon místa soudu neboli *lex fori* má rozvádějící se manžel dle ustanovení § 50 odst. 2 ZMPS také za předpokladu, že právní řád cizího státu rozvod manželství nepřipouští nebo je jeho provedení spojeno s mimořádně tíživými okolnostmi. Může se jednat například o porušení principu rovnoprávnosti muže a ženy, kdy by byl vyžadován pouze souhlas muže či podmínka rozluky nebo dlouhodobého odloučení manželů.⁴¹ Právo vzniká za splnění podmínky státního občanství České republiky nebo obvyklého pobytu v České republice alespoň jednoho z rozvádějících se manželů. Při rozvodu manželství a určení rozhodného práva je důležitý okamžik zahájení řízení, konkrétně osobní poměry manželů v době zahájení řízení. Cílem zákonodárce je ochrana před tzv. mobilním konfliktem neboli situací, „*kdy významná skutečnost použitá jako hraniční určovatel je proměnlivá (např. státní občanství manžela se může v průběhu času měnit). Vzniká tak problém, k jakému časovému okamžiku (dřívějšímu či pozdějšímu) se má skutečnost použitá jako hraniční určovatel aplikovat.*“⁴²

Hraniční určovatele zakotvené nařízením Brusel II ter jsme si uváděli již v předešlé podkapitole (4.3. Normy komunitárního práva). Členský stát příslušný dle nařízení Brusel II ter získává i oprávnění rozhodovat o návrhu podaný druhou stranou za předpokladu, že mu náleží dle předmětu úpravy nařízení (čl. 4). Pokud není možné určit příslušnost členského státu Evropské unie dle hraničních určovatelů, přichází v úvahu vnitrostátní úprava tohoto státu (čl. 7 odst. 1). Osoba, která nemá stanovený vztah k členskému státu (obvyklý pobyt nebo státní příslušnost), může být stranou v daném řízení dle nařízení Brusel II ter pouze tehdy, pokud právo využila druhá strana jako osoba se vztahem k členskému státu. Za druhou stranu nařízení považuje osobu se státní příslušností k jednomu

⁴¹ ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴² DOBIÁŠ, P. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2024-2-27]. ASPI_ID KO9112012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 50

členskému státu a pobývajícím v jiném členském státě (čl. 7 odst. 3). SDEU se zbytkovou příslušností zabýval ve věci *López v. López Lizazo*⁴³ v roce 2007. Manželé měli různou státní příslušnost (manželka – švédská, manžel – kubánská). Během společného života žili ve Francii, kde manželka zůstala na rozdíl od manžela, který se vrátil na Kubu. Manželka podala návrh na rozvod manželství ve Švédsku. Návrh byl zamítnut z důvodu příslušnosti francouzských soudů. Důvodem bylo státní občanství odpůrce (Kuba nepatří mezi členské státy Evropské unie). Manželka po zamítnutém odvolání podala kasační opravný prostředek. Dotčená ustanovení náležela k Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (Brusel II bis), které již pozbylo svou platnost a nahradilo ho od roku 2022 nařízením Brusel II ter. Platné nařízení převzalo právní úpravu z předešlého pramene a rozsudek SDEU je tak stále relevantním zdrojem soudního rozhodnutí. SDEU uvedl, „že v rámci rozvodového řízení, pokud odpůrce nemá ani obvyklé bydliště v některém členském státě, ani není státním příslušníkem některého členského státu, nemohou soudy členského státu zakládat svou příslušnost k rozhodnutí o tomto návrhu na svém vnitrostátním právu, pokud jsou podle článku 3 uvedeného nařízení příslušné soudy jiného členského státu.“ Ustanovení o zbytkové příslušnosti se používá pouze v případě, kdy není možné aplikovat čl. 3 nařízení s obecnými hraničními určovateli. V dané věci sice nebylo možné určit příslušnost dle vztahu odpůrce k členskému státu, ale relevantním se stal vztah navrhovatelky. Pobývá na území státu, kde měli manželé poslední společné obvyklé bydliště a stále zde pobývá.

V rámci Evropské unie byla roku 2001 založena Komise pro evropské rodinné právo (*Commission on European Family Law*, dále jen CEFL), jejímž cílem je dosáhnout harmonizace rodinného práva v Evropě.⁴⁴ Pro tuto oblast vypracovala dokument *Principy Evropského rodinného práva*, upravující 4 oblasti rodinněprávních vztahů. V rámci diplomové práce se budeme zabývat pouze oblastmi týkajícími se rozvodu, vyživovací povinnosti a majetku. Pro oblast rozvodu

⁴³ Rozsudek Soudního dvora č. C-68/07 ze dne 29. 11. 2007, *Kerstin Sundelind Lopez vs. Migueli Enrique Lopez Lizazovi*. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-68/07>

⁴⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ, 2017. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9. Str. 347

a vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely vytvořila CEFL konkrétní principy (*Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses*)⁴⁵. Obecnými principy rozvodu je povinnost členského státu rozvod povolit, postupovat podle zákona a příslušného orgánu a umožnit nejen rozvod na základě vzájemného souhlasu obou manželů, ale i rozvod bez souhlasu jednoho z nich. U souhlasného rozvodu zakotvuje princip doby na rozmyšlenou, která v případě účastníků se dětí do 16 let a se skutečností, že se manželé společně dohodli na konkrétních následcích rozvodu, trvá 3 měsíce. Naopak v případě trvajících neshod a nevyřešených otázek je stanovena doba 6 měsíců. Rozvod bez dětí a dostatečnou komunikací partnerů nebo oddělení partnerů po dobu 6 měsíců před rozvodem dobu na rozmyšlenou nevyžaduje. Předmětem dohody manželů by měla být péče o děti a související otázky (bydliště, styk s dítětem a výživné na dítě), rozdělení majetku a výživné mezi manželi. Rozvod bez souhlasu jednoho z manželů lze uznat po doložení faktického oddělení po dobu minimálně 1 roku. Podmínka faktického oddělení není absolutní a v mimořádné situaci lze tento druh rozvodu uznat i bez ní. O principech pro výživné mezi rozvedenými manžely si více uvedeme v následující kapitole Vyživovací povinnost rozvedených manželů.

V roce 2010 bylo přijato Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (dále jen Řím III). Nařízení manželům se státním občanstvím dotčených států poskytuje volbu rozhodného práva pro rozvod a rozluky. Česká republika mezi signatáře nepatří a rozvod manželství se tudíž řídí vnitrostátním zákonem (ZMPS). Nicméně může nastat situace, kdy se uplatní právní řád České republiky. Pro uzavření dohody o rozhodném právu totiž postačí dle čl. 7 odst. 4 nařízení Řím III, že obvyklým bydlištěm v zúčastněném členském státě disponuje pouze jeden z dotčených manželů. Nařízení Řím III vyjmenovává podobné hraniční určovatele jako nařízení Brusel II ter. Výčet je však kratší. Pro věcnou působnost je rozhodující obvyklé bydliště obou manželů nebo poslední společné obvyklé bydliště za podmínky, že zde ještě jeden z nich bydlí. Dále státní příslušnost jednoho z manželů nebo právo místa soudu (čl. 5 odst. 1 písm. a) až d) nařízení Řím III). Na základě stanovených hraničních určovatelů si dotčené strany můžou

⁴⁵ Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses. Online. Dostupné z: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-English.pdf>

vybrat rozhodné právo. Své právo však aplikovat nutně nemusí. Při neuskutečnění volby práva se rozhodujícími hraničními určovateli stává: společné obvyklé bydliště, poslední společné obvyklé bydliště (do 1 roku před zahájením soudního řízení nebo za předpokladu, že zde ještě jeden z nich stále bydlí), společná státní příslušnost nebo soud, který zahájil řízení (čl. 8 písm. a) až d) Řím III). Tyto hraniční určovatele se použijí postupně. Až po vyloučení předchozího určovatele je možné aplikovat následující.⁴⁶

Zajímavou otázkou, která se pojí k nařízení Brusel II ter a Řím III, je povolení tzv. soukromých rozvodů. Zabýval se jí generální advokát H. Saugmandsgaard Øe ve svém stanovisku ve věci č. C-372/16 mezi Soha Sahyouni a Raja Mamisch⁴⁷. Manželé uzavřeli manželství v Sýrii před islamským soudem. Oba byli státními příslušníky Sýrie a Německa. Před rozvodem žili oba dva na území Německa, nicméně již odděleně. Rozvod byl proveden dle náboženských pravidel. Zástupce manžela pronesl tzv. rozvodovou formuli podle práva šaría před náboženským soudem v Sýrii, který manželství následně rozvedl. Žádost manželky o zrušení rozhodnutí o uznání rozvodu německým soudem byla zamítnuta a věc byla předána SDEU. Z rozhodnutí Sahyouni II vyplývá, že unijní předpis (nařízení Řím III a nařízení Brusel II ter) neupravuje rozvody nepovolené soudem či jiným příslušným orgánem veřejné moci.⁴⁸

Pravidla změny příjmení po rozvodu manželského svazku již následují právní řád státu, jehož je rozvedená osoba občanem. Nýbrž je možné využít dle ustanovení § 29 odst. 3 ZMPS institut tzv. dovolání se použitím právního řádu státu, kde má tato osoba obvyklý pobyt.

⁴⁶ Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32010R1259>

⁴⁷ Stanovisko generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda Øe ve věci č. C-372/19 mezi Soha Sahyouni a Raja Mamisch ze dne 14. 9. 2017. Databáze EUR-lex. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62016CC0372>

⁴⁸ WILDERSPIN, Michael, 2023. *European Private International Family Law*. New York: Oxford University Press. ISBN 987-0-19-284392-0. Str. 128-129

5.2.2. Prohlášení manželství za neplatné a existence manželství

Pro prohlášení manželství za neplatné nebo existenci manželství je dle ustanovení § 50 odst. 3 ZMPS relevantní rozhodný právní řád v době uzavření manželství. I zde dochází díky zákonodárci opět ke stabilizaci hraničního určovatele jako u rozvodu manželství. Státy mohou mezi sebou uzavírat dvoustranné smlouvy o právní pomoci, ve kterých si stanoví právní řád, který bude aplikován při prohlášení manželství za neplatné nebo při určení, zda tu manželství je či není. Nicméně pro smluvní státy Řím III platí aplikační přednost tohoto nařízení. Česká republika uzavřela smlouvu o právní pomoci například se zeměmi jako je Itálie, Francie, Maďarsko či Německo⁴⁹.

5.2.3. Vyživovací povinnost rozvedených manželů

Vyživovací povinnost rozvedených manželů nevzniká na rozdíl od vyživovací povinnosti mezi manželi v každém jednotlivém případě. Její vznik je odvozen od životní situace samotných rozvedených manželů. To znamená, že pokud jednomu z rozvedených manželů nestačí prostředky k tomu, aby byl schopen se sám uživit, a není schopen si potřebné prostředky opatřit svépomocí, vzniká druhému rozvedenému manželovi povinnost se o něj postarat. Potřeba výživného musí vyplývat ze samotného zániku manželství. Nicméně vznik povinnosti není bezprostřední, je nutné posoudit i životní situaci povinného (zejména věk, zdravotní stav, péče o společného potomka). Právo na pomoc od druhého rozvedeného manžela zaniká uzavřením sňatku oprávněným nebo uplynutím stanovené doby soudem, kterou lze stanovit maximálně na 3 roky.

Výše zmíněná podstata výživného mezi rozvedenými manželi vyplývá také ze zakotvených principů Evropské unie, vytvořených již výše zmíněnou CEFL. Patří sem princip rovnosti neboli stejná pravidla bez ohledu na druh rozvodu (na základě souhlasu obou manželů nebo bez souhlasu jednoho z nich) a

⁴⁹ Justice.cz. Webové sídlo. Přehled hlavních dvoustranných smluv o mezinárodní právní pomoci v oblasti trestní a civilní a dokumentů souvisejících. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>

soběstačnost (každý z manželů by si měl zajistit potřebné prostředky svépomocí). Podmínkou by měla být nezaviněná finanční potřeba ze strany jednoho z rozvedených manželů a zároveň spravedlivý nárok vymáhaný po druhém z nich. Při určování nároku na výživné je třeba vzít v úvahu „*pracovní schopnost, věk, zdravotní stav, péče o děti, rozdělení povinností během manželství, jak dlouho manželství trvalo, životní úroveň během trvání manželství, nové manželství nebo dlouhodobý vztah*“.⁵⁰ Obecně má být posuzován způsob života během i po manželství. Cílem dokumentu je, aby byly brány v úvahu všechny aspekty, které by mohly nárok na výživné vyloučit či naopak podpořit. Komise také upravila otázku způsobu poskytování výživného, když stanovila její pravidelnou a předběžnou výplatu. Zároveň zakotvila také princip ochrany povinného odmítnutím, omezením nebo ukončením nároku na výživné z důvodu negativního jednání osoby oprávněné.

Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manželi je dle ustanovení § 50 odst. 4 ZMPS upravena mezinárodní smlouvou, která je použita na základě přímo použitelného předpisu Evropské unie (Nařízení o výživném). Právní úprava vyživovací povinnosti rozvedených manželů se neliší od vyživovací povinnosti mezi manželi (ustanovení § 49 odst. 2 ZMPS), a proto se na tuto problematiku a související nařízení blíže podíváme v následující hlavní kapitole.

5.2.4. Uznání cizích rozhodnutí

Cizí rozhodnutí týkající se rozvodu manželství, zákonného odloučení, prohlášení manželství za neplatné a určení existence manželství v právní moci a zároveň se skutečností, že alespoň jeden z účastníků řízení má státní občanství České republiky, jsou dle ustanovení § 51 odst. 1 ZMPS příslušnými českými orgány uznávána. Pojem zákonné odloučení neboli rozluka je v zákonném výčtu obsažen z důvodu, že je používán v právních řádech jiných zemí. Manželé na základě rozhodnutí soudu žijí odděleně a náleží jim práva a povinnosti, která mají

⁵⁰ Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses. CHAPTER II: Principle 2:4. Online Dostupné z: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-English.pdf>

rozvedení manželé. Tímto rozhodnutím manželé nejsou rozvedeni, a proto nemohou uzavřít další sňatek.⁵¹

ZMPS v ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) až e) zároveň upravuje situace, kdy nelze cizí rozhodnutí v právní moci uznat. Jedná se o případy, kdy dotčená věc náleží do výlučné pravomoci soudů České republiky nebo by u tohoto soudu měla být vedena. Dále situace, kdy se již o dotčené věci vede řízení před českým soudem, přičemž pokud bylo zahájeno řízení u orgánu v cizině, u českého soudu bylo zahájeno nejdříve. Český soud již vydal pravomocné rozhodnutí o věci nebo rozhodnutí v právní moci vydané třetím státem, bylo uznáno Českou republikou. K uznání cizího rozhodnutí dále nemůže dojít v případě, že účastník řízení, jehož se týká dané rozhodnutí, pozbyl právo účastnit se řízení, zejména nesplněním povinnosti doručit předvolání nebo návrhu na zahájení řízení ze strany příslušného orgánu. Součástí taxativního výčtu omezení uznání cizího rozhodnutí je také uznání příčící se veřejnému pořádku.

Cizí rozhodnutí uznává Nejvyšší soud. Návrh k soudu může podat účastník řízení a dále jakákoliv osoba, která prokáže svůj právní zájem (např. osoba, která má zájem uzavřít manželství s osobou rozvedenou⁵²).

K ustanovení § 51 ZMPS náleží speciální norma § 52 ZMPS. Pravomocná rozhodnutí ve věcech rozvodu manželství, rozluky, prohlášení manželství za neplatné a určení, zda tu manželství je či není vydané soudem ve státě, k němuž náleží účastníci řízení státním občanstvím, mají stejné právní účinky jako rozhodnutí vydané českým soudem. Tyto právní účinky platí i pro pravomocná rozhodnutí orgánů jiných cizích států za předpokladu, že jsou uznána v domovském státě každého účastníka řízení.

Pro členské státy Evropské unie však platí jiný režim. Dle čl. 30 odst. 1 Brusel II ter platí, že rozhodnutí členských států jsou automaticky uznávána v ostatních členských státech bez nutnosti zvláštního řízení. Důvodem pro odmítnutí uznání rozhodnutí může být dle čl. 38 písm. a) až d) rozpor s veřejným pořádkem členského státu (ve kterém se uznání vyžaduje), nesplnění včasného

⁵¹ DOBIÁŠ, P. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2024-2-27]. ASPI_ID KO9112012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 51

⁵² Tamtéž

vyrozumění odpůrce o zahájení řízení, neslučitelnost s rozhodnutím vydaným v řízení mezi stejnými stranami v členském státě nebo neslučitelnost s dřívějším rozhodnutím vydaným v řízení mezi stejnými stranami v členském státě nebo ve třetí zemi. Známým rozhodnutím ve věci uznání rozhodnutí o rozvodu se stal rozsudek Hadadi.⁵³ Případ se týkal manželů s maďarským státním občanstvím. Společně pobývali ve Francii, kde posléze oba získali francouzské státní občanství. Manžel podal jako první návrh na rozvod v Maďarsku a manželka jej podala později ve Francii. Rozhodnutí o rozvodu nakonec vydaly francouzské soudy v Maďarsku a soud ve Francii prohlásil návrh na rozvod podaný manželkou za nepřijatelný. Na základě odvolání podaného manželkou soud ve Francii rozhodl o neuznání rozhodnutí o rozvodu a prohlásil podaný návrh na rozvod za přijatelný (podaný manželkou). Manžel využil své právo a podal dovolání, načež soud přerušil řízení a položil SDEU předběžné otázky. Ty se týkaly dříve platného nařízení Brusel II bis. Nicméně ustanovení, která nás budou v návaznosti na tento rozsudek zajímat, jsou stejná, jako v nové právní úpravě. Předmětem byl čl. 3 odst. 1 písm. a) a b) Brusel II bis. Dle článku manželé splňovali kritérium bydliště dle písm. a) - Francie a kritérium státního občanství dle písm. b) - Maďarsko a Francie. SDEU v rozsudku uvedl, že nepřichází v úvahu „*aby soud dožádaného členského státu považoval manžele, kteří jsou oba státními příslušníky jak tohoto členského státu, tak i členského státu původu, výlučně za státní příslušníky dožádaného členského státu. Tento soud musí naopak přihlídnout k tomu, že manželé jsou rovněž státními příslušníky členského státu původu, a že tamní soudy by proto mohly být příslušné k projednání věci. (...) Soudy členských států, s nimiž manželé pojí státní příslušnost, jsou naopak na základě tohoto ustanovení příslušné k projednání věci, takže si manželé mohou podle svého uvážení zvolit soud členského státu, jemuž bude spor předložen.*“ Rozhodující členský stát tedy nemůže upřednostnit svou příslušnost bez ohledu na další faktory, které by mohly mít stejnou či větší váhu. Dopustil by se zásahu do práva na svobodnou volbu soudu.

Uznání cizích rozhodnutí týkající se rozvodu manželství, zákonného odloučení, prohlášení manželství za neplatné a určení existence manželství, jsou

⁵³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2009, Ve věci C-168/08, Laszlo Hadadi (Hadady) vs. Csilla Marta Hadadi (Hadady), rozená Mesko. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72471&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3647347>

upraveny také mezinárodními smlouvami o právní pomoci uzavírané mezi státy navzájem. Cizí rozhodnutí ve věci rozvodu manželství nebo zákonného odloučení a jejich uznání upravuje Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití. Tyto unijní a mezinárodní právní normy mají opět přednost před vnitrostátní úpravou.

6. Osobní a majetkové poměry a vyživovací povinnost mezi manželi

6.1. Osobní poměry manželů

Pod pojmem osobní poměry manželů si lze představit „zejména povinnost vzájemné úcty, společného soužití, věrnosti, vzájemného respektu, podpory udržování rodinného společenství, vytváření zdravého rodinného prostředí a společné péče o děti a dále vzájemné zastupování v běžných záležitostech svých a rodiny. Za součást osobních poměrů se považuje také příjmení manželů.“⁵⁴

Český občanský zákoník pojímá „založení rodiny, řádnou výchovu dětí a vzájemnou podporu a pomoc“ jako účel manželství (§ 655). Uvedené cíle rozvíjí povinnosti manželů - vzájemná úcta, společné žití, věrnost, vzájemný respekt důstojnosti, podpora, udržování rodinného společenství, budování zdravého rodinného prostředí a společná péče o děti (§ 687 odst. 2).

Rozvod manželství přirozeně zasahuje do osobních poměrů rozvádějících se manželů, a proto zákonodárce v ustanovení § 50 odst. 1 ZMPS určuje rozhodný právní řád následovně: „Rozvod manželství se řídí právním řádem státu, kterým se řídí osobní poměry manželů v době zahájení řízení.“ Postupná aplikace hraničního určovatele je tedy stejná jako u rozvodu, který jsme si rozebrali v předešlé kapitole.

Osobní poměry manželů nepatří mezi oblasti upravené unijními předpisy či mnohostrannými mezinárodními smlouvami. Jejich právní úprava je svěřena vnitrostátním předpisům a případným smlouvám o právní pomoci.

⁵⁴ ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-28]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 49

6.2. Majetkové poměry manželů

Do majetkových vztahů manželů lze zařadit dle českého práva společné jmění manželů (dle ustanovení § 708 odst. 2 občanského zákoníku 3 druhy: zákonný režim, smluvený režim a režim založený rozhodnutím soudu) nebo dle právního řádu jiného státu obdobné instituty. Pro určení rozhodného práva je používána opět postupná aplikace konkrétních hraničních určovatelů, ale zde je v opačném pořadí. Jiné pořadí hraničních určovatelů zákonodárce zvolil, aby bylo možné reagovat na případné ovlivnění třetích osob majetkovými změnami.⁵⁵ Nejdříve zjišťujeme, zdali mají manželé společný obvyklý pobyt, pokud nemají, přistoupíme ke společnému státnímu občanství. Až po vyloučení možnosti společného hraničního určovatele nastupuje dle ustanovení § 49 odst. 3 ZMPS český právní řád (*lex fori*). Osoby uzavírající manželský sňatek mohou své majetkové poměry upravit rovněž uzavřením dohody o rozhodném právu. Mohou vybrat právní řád státu, ke kterému je alespoň jeden z manželů příslušný státním občanstvím nebo ve kterém má alespoň jeden z manželů své obvyklé bydliště nebo nemovitou věc (jde-li o nemovitou věc). Nebo dle § 49 odst. 4 ZMPS může být předmětem dohody rozhodný český právní řád. Dohoda požaduje vyhotovení notářského zápisu nebo podobné listiny, kterou upřednostňují příslušné cizí orgány. Uzavřená dohoda o rozhodném právu má přednost před určením rozhodného právního řádu dle kolizní právní normy.

Další částí Principů Evropského rodinného práva, kterou CEFL zpracovala a kterou se budeme zabývat, jsou Principy evropského rodinného práva týkající se majetkových poměrů mezi manželi (*Principles of European Family Law Regarding Property Relations between Spouses*)⁵⁶. Principy jsou postavené na tzv. obecné aplikaci, kdy jsou tyto zásady aplikovány na všechny majetkové poměry bez ohledu na majetkový režim manželství. Druhým obecným pravidlem je rovnost sezdaných partnerů, která obsahuje dle dalších principů způsobilost k právním úkonům, povinnost přispívat na potřeby rodiny podle svých schopností, souhlas obou manželů s právním jednáním týkající se společného majetku a

⁵⁵ ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-28]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 49

⁵⁶ Principles of European Family Law Regarding Property Relations between Spouses. Online. Dostupné z: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-PRS-English1.pdf>

rodinné domácnosti. Důležitá je také zásada o ochraně rodinného domova v pronájmu, který rozšiřuje práva spojená s pronájem uzavřený jedním z manželů také na druhého z nich. Do dalšího výčtu zásad patří zmocnění druhého manžela, povinnost informovat druhého manžela o majetku, dlužích a významných právních jednáních, která by mohla ovlivnit druhého manžela, a také právo uzavřít manželskou smlouvu o majetku. Následující kapitoly Principů se blíže věnují uzavření manželské majetkové smlouvy a režimům manželského majetku.

Právní řády jednotlivých států se v otázkách majetkových vztahů a konkrétně majetkových režimů značně odlišují. Obecným rozdělením, tak jak jej pojímá i CEFL v Principech Evropského rodinného práva, je společné nebo oddělené majetkové právo, nicméně u některých států se můžeme setkat i s jiným majetkovým režimem. Dalším odlišujícím faktorem je vypořádání majetkových poměrů na základě předem stanovených pravidel nebo rozhodnutí soudu.⁵⁷ A právě kvůli podpoře harmonizace oblasti majetkových vztahů manželů bylo v roce 2016 přijato Nařízení o majetkových poměrech v manželství, jehož cílem je zabezpečit právní jistotu a zásadu legitimního očekávání.⁵⁸

Mezi mezinárodními smlouvami zabývajícími se majetkovými poměry manželů lze nalézt pouze Úmluvu o kolizních normách týkajících se dopadů na manželství na práva a povinnosti manželů v jejich osobním vztahu a na majetek manželů z roku 1905 a Úmluvu o rozhodném právu pro majetkové poměry v manželství z roku 1978. Přijaté mezinárodní smlouvy Haagskou konferencí o mezinárodním právu soukromém ratifikovaly pouze tři státy a jejich aplikace pochopitelně neovlivňuje mezinárodní úpravu majetkových vztahů manželství, tak jak lze očekávat od vlivu mnohostranných mezinárodních úmluv.

Značný vliv v oblasti majetkových vztahů mají naopak dvoustranné smlouvy o právní pomoci, které uzavírají státy navzájem. Česká republika

⁵⁷ ZAVADILOVÁ, L. *Majetkové poměry manželů - unifikace kolizního práva v rámci Evropské unie*. [Systém ASPI]. Masarykova univerzita [cit. 2024-3-4]. ASPI_ID MN839CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵⁸ Bod 15 Preambule Nařízení Rady (EU) č. 2016/1103 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1103>

uzavřela bilaterální smlouvu například se státy jako Belgie, Francie nebo Chorvatsko.⁵⁹

6.3. Vyživovací povinnost mezi manželi

Výživné obecně slouží k uspokojení základních potřeb osoby. Výživné mezi manželi vzniká sezdáním partnerů a končí zánikem manželství. Jak už jsme výše zmínili, vyživovací povinnost mezi manželi je upravena Nařízením o výživném (i řízení dle § 47 odst. 3 ZMPS).⁶⁰ Cílem přijetí je ochrana osoby oprávněné z výživného, čehož je dosaženo zajištěním vykonatelnosti souvisejícího rozhodnutí v členském státě Evropské unie. Příslušnost soudu je dle čl. 3 určována dle místa obvyklého pobytu odpůrce či oprávněného nebo dle soudu příslušného pro řízení o osobním stavu. Strany mohou využít výše zmíněné určení příslušnosti obecnou kolizní normou nebo mohou dle čl. 4 přistoupit k volbě soudu. Strany si mohou zvolit soud dle obvyklého pobytu či státní příslušnosti. Dále mohou určit soud s přihlédnutím k souvislosti s předmětem věci a určit tak soud dle jeho příslušnosti k řešení jejich sporů ve věcech manželství či soud dle posledního společného obvyklého pobytu po dobu nejméně 1 roku. Vedle obecné kolizní normy a volby soudu nařízení umožňuje tzv. *forum necessitatis* (čl. 7), uplatňovaný při absenci příslušnosti. Daný případ bude přidělen soudu členského státu, který má dostatečně blízký vztah s případem týkající se třetího státu (např. státní příslušnost jedné ze stran). Důvodem může být např. probíhající občanská válka ve třetím státě nebo neproveditelnost ze strany navrhovatele.⁶¹

Dalšími prameny je v oblasti výživného Úmluva o vymáhání výživného v cizině z roku 1956 a Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1976. Otázkou vymáhání, uznávání a výkonu rozhodnutí o výživném se zabývá i Nařízení o výživném. Řešení kolize uvedených pramenů obsahuje Nařízení o výživném. Úmluvy se použijí na případy, které se netýkají

⁵⁹ Přehled hlavních dvoustranných smluv o mezinárodní právní pomoci v oblasti trestní a civilní a dokumentů souvisejících. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>

⁶⁰ § 49 odst. 2 ZMPS: „Vyživovací povinnost mezi manžely se řídí právním řádem určeným podle mezinárodní smlouvy, jejíž použití stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie.“

⁶¹ Bod 16 Preambule Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32009R0004>

vzájemných vztahů členských států Evropské unie (čl. 69 odst. 2 a 3 Nařízení o výživném) a tak pokryjí zbývající vztahy v uvedených otázkách.

7. Exkurz: Uzavření manželství mezi občanem ČR a cizím státním příslušníkem

7.1. Uzavření manželství cizincem v České republice

V České republice bylo v roce 2022 uzavřeno celkem 6 723 mezinárodních manželství. Což ve vztahu k celkovému počtu uzavřených manželství za rok 2022 (54 820) činí pouze 12,3 %. Uzavřených sňatků, kdy oba snoubenci měli cizí státní příslušnost, bylo pouze 1 147. Nejčastější národností byla u ženichů i nevěst slovenská, na druhém místě se u nevěst umístila národnost ukrajinská, naopak u ženichů národnost německá.⁶²

Z existence mezinárodních manželství nám tedy vyplývá, že i cizí státní příslušník může uzavřít manželství na území státu České republiky. Cizí státní příslušnost může mít jeden snoubenec nebo oba snoubenci. V České republice tak, jak je to možné i v jiných státech, si mohou snoubenci zvolit uzavření občanského nebo církevního sňatku. Na občanský sňatek má nárok jednoduše řečeno každý, ale církevní může podstoupit pouze pár, kde alespoň jeden z nich vyznává příslušnou víru. Je uzavírán dle ustanovení § 657 odst. 2 občanského zákoníku před orgánem církve nebo náboženskou společností. Aby mohla příslušná instituce církevní sňatek uznat, musí snoubenci dle ustanovení § 666 odst. 1 občanského zákoníku předložit osvědčení o splnění všech podmínek spojených s uzavřením manželství, které stanovuje zákon. Osvědčení vydává příslušný matriční úřad. Občanský sňatek je uskutečněn před orgánem veřejné moci za přítomnosti matrikáře.

Uzavírá-li manželství v České republice cizinec, jeho povinností je předložit příslušnému matričnímu úřadu doklady podle ustanovení § 35 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen zákon o matrikách). Dle zákona je vyžadován rodný list, doklad o státním občanství, doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství, potvrzení o osobním stavu a pobytu, úmrtní list zemřelého manžela, pravomocný rozsudek o

⁶² Český statistický úřad. Webové sídlo. Demografické události cizinců – sňatky. Zveřejněno 12.12.2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-demograficke-aspekty-zivota-cizincu-a4xpeeoyes> [citováno 2024-03-18]

rozvodu manželství, potvrzení o uznání manželství za platné při uzavření manželství zmocněncem, pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství nebo úmrtní list zemřelého partnera a doklad, prokazující totožnost.

Cizinec, který není občanem EU ani smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, je povinen dále předložit příslušnému matričnímu úřadu dle ustanovení § 35 odst. 3 zákona o matrikách potvrzení Policie ČR o oprávněnosti jeho pobytu na území České republiky (nesmí být starší 7 pracovních dnů). „*Tato podmínka má předejít legalizaci jinak nelegálního pobytu cizince na území ČR uzavřením manželství. Nevyžaduje se přitom dlouhodobější pobyt, manželství může v ČR uzavřít cizinec např. i v rámci dovolené, podmínkou však je, aby jeho vstup a pobyt na území ČR byly legální.*“⁶³

Předložení výše uvedených dokladů může příslušný matriční úřad prominout z důvodu existující těžko překonatelné překážky dle ustanovení § 664 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Příkladem může být situace, kdy není možné po snoubenci, kterému byl v České republice poskytnut azyl, žádat komunikaci s příslušnými orgány jeho domovského státu nebo domovský stát žádané doklady nevydává.⁶⁴

Uzavření manželského sňatku snoubenci bez trvalého pobytu na území České republiky je zpoplatněno částkou ve výši 5 000 Kč. Pokud má alespoň jeden ze snoubenců trvalý pobyt na území České republiky, platí poplatek ve výši 3 000 Kč.⁶⁵

7.2. Uzavření manželství občanem ČR v cizině

Osoba se státním občanstvím České republiky může v zahraničí uzavřít manželství na místním úřadě či prostřednictvím místního církevního orgánu (pokud je to v daném státě možné) nebo před diplomatickou misí či konzulárním úřadem, jak jsme zmiňovali výše v kapitole zabývající se vznikem manželství.

⁶³ ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 48

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Příloha: Sazebník, Položka 12 písm. a) a b)

Zde musí státní občan České republiky předložit vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství dle § 36 zákona o matrikách, který získá na matričním úřadě dle místa pobytu. Po vydání oznámení oddávajícího úřadu ze zahraničí se skutečnost uzavření manželství zapíše do zvláštní matriky Úřadu městské části Brno-střed. Oznámení neboli doklad o uzavření manželství příslušného orgánu cizího státu musí být ověřeno tzv. apostilou nebo tzv. superlegalizací, kterou je možní provést po přeložení dokumentu soudním tlumočnickem.⁶⁶

7.3. Výzkum

Abych blíže porozuměla materii kolizní úpravy manželského práva, rozhodla jsem se teoretickou část diplomové práce obohatit praktickým přístupem. Mnohdy se právě teorie značně liší od praxe nebo je natolik nesrozumitelná, že je pro adresáty praxe nepředstavitelná a jsou ve své situaci bezradní. Na tuto problematiku právě cílí tento výzkum. Účelem je zjistit, jakým způsobem dochází k uzavření mezinárodního manželství a jak je tento proces pro zúčastněné osoby náročný.

Výzkum byl proveden formou online dotazníku – viz Příloha. Obsahem bylo celkem 13 otázek. První část dotazníku obsahovala obecné otázky k samotnému manželskému sňatku: národnost partnerů, rok uzavření sňatku, druh sňatku (občanský nebo církevní), místo uzavření (stát).

Druhá část dotazníku se již týkala procesu uzavření manželství. Jaké doklady museli jako snoubenci předložit? Jakým způsobem probíhala komunikace s příslušnými úřady? Jestli se zabývali majetkovou stránkou sňatku? Jestli a v jaké výši platili poplatek za uzavření sňatku? Jak dlouho celý proces trval? Jestli využili přítomnost tlumočnicka při svatebním obřadu? Kde vyřizovali doklady po svatbě? Zdali je uzavření manželství s cizincem náročné, zda byly získané informace srozumitelné a snadno dostupné. V čem by po této zkušenosti proces zlepšili či zjednodušili?

⁶⁶ ZUKLÍNOVÁ, M., ELISCHER, D., NOVÁ, H., FRINTOVÁ, D., FRINTA, O., MOCEK, O., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975)*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. ASPI_ID KO89_b2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 668

7.3.1. Výsledky výzkumu

K zodpovězení otázek dotazníku jsem kontaktovala celkem 3 manželské páry s různou státní příslušností. U každého z nich je alespoň jeden z manželů státním občanem České republiky.

První manželský pár (A), žena s mauricijskou státní příslušností a muž s českou státní příslušností, uzavřel manželský sňatek v roce 2005. Snoubenci společně uzavřeli občanský sňatek ve Francii a církevní sňatek na Mauriciu.

Druhý manželský pár (B), žena s českou státní příslušností a muž s německou státní příslušností, uzavřel manželský sňatek v roce 2019. Snoubenci společně uzavřeli civilní sňatek v Dánsku.

Třetí manželský pár (C), žena s polskou státní příslušností a muž s českou státní příslušností, uzavřel manželský sňatek v roce 2022. Snoubenci společně uzavřeli církevní sňatek v Polsku.

První otázka druhé části dotazníku se týkala dokumentů, které snoubenci byli povinni předložit příslušnému úřadu. K uzavření manželství v cizím státě je nutné předložit určité dokumenty v originální podobě nebo ve formě úředně ověřených kopií. Příslušné úřady zároveň vyžadují jejich překlad do úředního jazyka státu, ve kterém dojde k uzavření. Překlad dokumentů je samozřejmě zpoplatněn. Může se jednat například o částku za překlad stránky z českého jazyka ve výši 28 EUR (710 Kč). Pro překlad je lepší využít překladatele, kterého nabízí samo velvyslanectví. Přece jen budou mít snoubenci jistotu, že je překlad v požadované formě a kvalitě. Poplatky nejsou spojené jen s překladem, je nutné s nimi počítat i v případě vyhotovení samotných dokumentů. Například správní konzulární poplatek za Žádost o vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství je ve výši 21 EUR (532 Kč)⁶⁷. Otázka v dotazníku byla vytvořena formou „Vyberte jednu nebo více odpovědí“. Obsahovala výčet 6 konkrétních dokladů: rodné listy, doklady o státním občanství (občanský průkaz, cestovní pas), dotazník k uzavření manželství, pravomocný rozsudek o rozvodu

⁶⁷ Velvyslanectví České republiky v Paříži. Webové sídlo. Sazebník správních konzulárních poplatků v EUR platný v dubnu 2023. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/paris/cz/konzularni_informace/sazebnik_spravnich_konzularnich_poplatku/index.html

předchozího manželství nebo úmrtní list zemřelého manžela, popř. pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství, potvrzení o osobním stavu a pobytu. Na konci výčtu bylo možné uvést i jiný doklad, který nebyl v příkladném výčtu obsažen. Každý manželský pár předložil doklady o státním občanství a rodné listy. Potvrzení o osobním stavu a pobytu předložily páry A a C. O doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství a dotazník k uzavření manželství byl požádaný pouze pár C. Pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství byl povinen předložit pouze pár B. Jiný doklad žádný z párů neuvedl.

Druhá otázka cílila na způsob komunikace s příslušnými orgány. Zdali bylo možné využít online, korespondenční či telefonickou službu a jestli byli zaměstnanci příslušného úřadu vstřícní. Pár A a C zvolili pro zajištění uzavření manželství osobní komunikaci. Naopak pár B využil ostatní druhy komunikace s dálkovým přístupem. Všechny páry se shodly v druhé části položené otázky. S poskytnutou službou ze strany zaměstnanců byli spokojeni.

Třetí otázkou dotazník zjišťoval, zdali se páry při uzavírání manželství zabývali majetkovou stránkou manželství. Jestli přistoupili například k institutům, které známe z občanského zákoníku: zúžení společného jmění manželů nebo uzavření předmanželské smlouvy. Žádný z párů však tuto stránku manželského sňatku neřešil.

Poplatek za uzavření sňatku, jak se dalo předpokládat, byl povinen uhradit každý snoubenecký pár. Výše poplatku dosahovala u párů B a C průměrně 5 000 Kč (přepočten z měn dotčených států). Manželský pár A si bohužel výši poplatku nepamatuje, ale uvedl, že se jednalo spíše o nižší částku. Je nutné podotknout, že pár A uzavřel manželský sňatek již v roce 2005, kdy poplatky nepochybně nebyly v takové výši jako dnes.

Na pátou otázku „Jak dlouho celý proces uzavření manželství trval?“, manželské páry odpovídaly podobně. Lze říci, že uzavření mezinárodního manželství trvá 1,5 až 2,5 měsíce.

Ani jeden manželský pár nevyužil přítomnost soudního tlumočnicka při svatebním obřadu.

Svatebním obřadem však povinnosti spojené s uzavřením manželství nekončí. Je nutné dodatečně zajistit záležitosti ohledně tzv. stavu novomanželů, tedy změna stavu ze svobodného/rozvedeného na vdaná/ženatý. A další záležitostí je změna příjmení, pokud se na této změně snoubenci před uzavřením manželství

shodli. Zajištění změny potřebných dokladů (cestovní pas, občanský průkaz, řidičský průkaz) se provádí ve státech, ve kterých manželé žijí nebo kde mají trvalý pobyt. Na vyřízení změn dokladů by novomanželé neměli zapomínat. Právě s cestovním pasem je v českém právu dle ustanovení § 28 odst. 1 písm. c) zákona č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, spojena lhůta 3 měsíců počínající uzavřením manželství a související změny příjmení, po jejímž uplynutí dojde k zániku dokladu. Pár A vyřizoval doklady v České republice, Belgii a na Mauriciu. Pár B v České republice a Německu a pár C v Polsku a České republice.

Předposlední otázkou bylo od dotazovaných osob zjištěno, zdali je dle jejich názoru uzavření manželství s cizincem náročné a jestli byly získané informace dostačující a srozumitelné. Za náročný je proces uzavření manželství považován pouze párem B. Právě obtížnost pár B donutila uzavřít manželství v Dánsku namísto Německa, kde manželé společně žijí. Informační stránka byla pro všechny manželské páry dostatečně splněna.

Závěrečná otázka zněla: „V čem byste proces zlepšili/zjednodušili?“ Manželský pár A navrhl absolvování celého procesu online formou a automatický překlad dokumentů z cizích jazyků. Pár B se shodl s prvním párem s online formou. Pár C by zlepšil dostupnost překladatelů a obecně možnosti překladu potřebných dokumentů.

Součástí dotazníku byla doplňující otázka či spíše prostor pro jakékoliv připomínky, které by dotazující napadly při vyplnění. Poskytnutý prostor využili dva páry. Pár B uvedl, že celému procesu uzavření manželství museli věnovat spoustu času a úsilí. Doklady, které potřebovali změnit, bylo možné vyřídit pouze na určitých úřadech v různých městech. Z uvedených důvodů by pro ně bylo jednodušší, kdyby bylo možné všechny dokumenty vyřídit na jednom příslušném úřadě. Pár C napsal zajímavý poznatek o mezinárodním manželství. Uvedl, že rozdíl mezi uzavřením manželství mezi manželi se stejnou státní příslušností a mezinárodním manželství není až na pár výjimek nijak znatelný. Za největší rozdíl považují vyžadovaný překlad dokumentů, kvůli kterému dochází i ke zvýšení výdajů snoubenců.

S názorem páru C musím souhlasit. Z výzkumu prostřednictvím dotazníku vyplývá, že postup uzavření manželství je opravdu podobný. Uzavření mezinárodního manželství se liší místy, kde se vyřizují potřebné doklady, výčtem dokladů a poplatky. Dalším podstatným rozdílem je doba, po kterou proces

uzavření trvá. Z dotazníku vyplývá doba 1,5 až 2,5 měsíce, ale součástí je také doba po uzavření sňatku, během které novomanželé vyřizují změnu dokladů. Vyřízení podané žádosti o vydání oddacího listu může trvat 2 a 3 měsíce.⁶⁸ I když je možné vyjmenovat několik odlišných aspektů, v podstatných částech je uzavření manželství stejné.

⁶⁸ Velvyslanectví České republiky v Paříži. Webové sídlo. Zápis o uzavření manželství v cizině - žádost o český oddací list. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/paris/cz/konzularni_informace/matrika/uzavirani_manzelstvi_ve_francii_1/zapis_o_uzavreni_manzelstvi_v_cizine.html

8. Exkurz: Právní úprava manželství dle francouzského práva

8.1. Francouzské právo a mezinárodní právo soukromé

Francie nepřistoupila k vytvoření zákona o mezinárodním právu soukromém jako Česká republika. Pro pochopení vztahu francouzského práva a mezinárodního práva soukromého nám tedy zbývá, vnitrostátní právo jiných právních odvětví a mezinárodní smlouvy.

Jedním z nejhlavnějších pramenů francouzského práva je francouzský občanský zákoník. Ve francouzském jazyce je nazýván jako Code Civil, avšak tento název ve spojení s francouzským občanským zákoníkem se stal univerzálním pojmenováním a je tak používán na všech místech. Vznikl již v roce 1804 a dodnes je pro Francii podstatným zdrojem právních norem. Právě podle článku 3 odst. 3 Code Civil je obsahem francouzského práva princip, který udává, že osobní stav osoby podléhá právu státu, kterého je osoba státním příslušníkem. To znamená, že práva cizinců, týkající se rodinného stavu, jména, státní příslušnosti, právní způsobilosti, bydliště, manželského sňatku, zániku manželství a dále rodičovství, se řídí vnitrostátním zákonem státu, k němuž jsou cizinci příslušní. Do výčtu však nepatří majetkové vztahy mezi rodinnými příslušníky, pod kterými si lze představit majetkový režim manželství, dědictví a dary.⁶⁹ Zbývající kategorie osob, tedy osoby bez státní příslušnosti a uprchlíci, podléhá právu státu, ve kterém tyto osoby pobývají (bydliště nebo trvalý pobyt). Princip vyplývá z Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 a Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951.⁷⁰ U osob uprchlých relevance místa, kde se uprchlík vyskytuje, nastává v okamžiku, kdy není možné

⁶⁹ Droit de la famille des femmes françaises & maghrébines, Le droit international privé, str. 9-11. Online. [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.cicade.org/wp-content/uploads/2014/07/05-DIP.pdf>

⁷⁰ Droit de la famille des femmes françaises & maghrébines, Le droit international privé, str. 9-11. [cit. 2024-3-4]. Online. Dostupné z: <https://www.cicade.org/wp-content/uploads/2014/07/05-DIP.pdf>

určit právo rozhodné dle jeho původu nebo pobytu.⁷¹ Přednost původu dotčené osoby před aktuálním výskytem je logická. Vztah osoby k zemi, ze které pochází, je užší a pevnější, než ten, který si osoba vytváří či vytvořila k jiné zemi svým pobytem. Další možností, která může nastat, je osoba s více národnostmi. Pokud je jednou z národností francouzská, rozhodným právem se stává francouzské právo. Existencí jiných národností a výběrem mezi nimi se zabývá soud samostatně a přihlíží tak k okolnostem daného případu.⁷²

Ochranou francouzského práva je stejně jako u jiných států princip výhrady veřejného pořádku. Soud může přistoupit k zamítnutí aplikace ustanovení, které odporuje zásadám a principům, ze kterých francouzské právo vyplývá a jejichž zapřením by zpochybnil svou podstatu. Výhrada veřejného pořádku se netýká pouze právních norem, ale také rozhodnutí orgánů cizích států. Jejich právní účinky mohou být ze stejného důvodu přerušeny. Ochrana kolizních a procesních norem je stejná, jako ta v právu České republiky (viz výše podkapitola Výhrada veřejného pořádku).

Mezi předpisy Evropské unie, jejichž signatářem je Francie i Česká republika, patří nařízení Brusel II ter, Nařízení o výživném, Nařízení o dědictví a Nařízení o majetkových poměrech v manželství. Francie na rozdíl od České republiky dále podepsala nařízení Řím III.

8.2. Bilaterální smlouvy mezi Českou republikou a Francií

Jak již jsme si mnohokrát v této práci zmiňovali, státy mohou přistoupit k uzavření dvoustranných či vícestranných smluv. Cílem dotčených států je právní úprava určitých otázek, aby se spolupráce mezi státy stala v určité oblasti jednodušší. Francie a Česká republika mezi sebou za tímto účelem podepsaly dvě úmluvy.

První úmluva vznikla již v roce 1969, platná se stala až v roce 1971. Jedná se o Konzulární úmluvu mezi Československou socialistickou republikou

⁷¹ Čl. 12 odst. 1 Sdělení č. 208/1993 Sb., o Úmluvě o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícím se právního postavení uprchlíků. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-8]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷² Droit de la famille des femmes françaises & maghrébines, Le droit international privé, str. 9-11. [cit. 2024-3-4]. Online. Dostupné z: <https://www.cicade.org/wp-content/uploads/2014/07/05-DIP.pdf>

a Francouzskou republikou.⁷³ Předmětem smlouvy jsou vzájemné konzulární vztahy. Zabývá se záležitostmi týkající se konzulárního úřadu a příslušných konzulárních úředníků. Uzavření konzulární smlouvy mezi Francií a Českou republikou zpřístupnilo možnost uzavřít konzulární sňatek občany dotčených států.

Druhá úmluva byla českými a francouzskými vládními představiteli podepsána v roce 1984. Smlouva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních⁷⁴ upravuje spolupráci soudů zejména v doručování potřebných dokumentů nebo provedení důkazů.

8.3. Komparace české a francouzské právní úpravy manželství

Definici manželství najdeme ve francouzském zákoníku Code Civil. V čl. 143 popisuje manželství jako svazek mezi osobami různého pohlaví nebo mezi osobami se stejným pohlavím. Už samotnou definicí se liší od českého práva (viz výše definice v kapitole Vznik manželství). Otázka umožnění uzavřít manželství mezi dvěma muži či mezi dvěma ženami, je na české politické sféře aktuálním tématem. Změnila by se tak definice manželství a práva spojená s uzavřením manželství by náležela mnohem většímu počtu osob. Francie je na rozdíl od České republiky v této oblasti progresivnějším státem a vnímá páry s různým pohlavím a stejnopohlavní páry za rovnocenné. Se stejným názorem se ztotožňuje například i Belgie nebo Španělsko.

Princip osobního stavu a jeho propojení s právem dle státní příslušnosti se dotýká i uzavření manželství. V čl. 202-1 Code Civil je však apelováno na splnění podmínky souhlasu obou snoubenců s uzavřením manželství bez ohledu na

⁷³ Vyhláška č. 79/1971 Sb., o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Francouzskou republikou. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-8]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁴ Vyhláška č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

skutečnost, zdali tuto podmínku vyžaduje příslušný právní řád. Francouzské právo tak ovlivňuje samotný akt uzavření manželství a zakotvuje ochranu dotčených osob. Dobrovolné uzavření manželského sňatku je jednou z podstatných podmínek, kterou vyžaduje i český právní řád (§ 656 odst. 1 občanského zákoníku). Dobrovolnost je však francouzským právem podpořena nutnou osobní přítomností snoubenců při uzavírání sňatku. Code Civil v čl. 146 vylučuje institut zmocněnce u osoby se státním občanstvím Francie. Francouzský státní příslušník nemůže být zastoupen při svatebním obřadu na území Francie nebo v cizině. Český občanský zákoník naopak zmocnění dovoluje (§ 669 občanského zákoníku). Stejnopohlavní pár může dle francouzského práva uzavřít manželství v případě, že to umožňuje právní řád státu, ke kterému jsou tyto osoby příslušné svým občanstvím nebo bydlištěm či povolením k pobytu. Kategorie manželství sice patří do osobních práv, a úloha principu rozhodného právního řádu dle státní příslušnosti je nezpochybnitelná, nicméně osoba s vůlí uzavřít manželský svazek s osobou stejného pohlaví a bydlištěm či povolením k pobytu na území Francie, se tomuto principu vymyká. Rozšíření povolení na osoby s bydlištěm či povolením k pobytu ve Francii je vstřícný a zároveň logický. Osoby s dostatečným vztahem k francouzskému státu se stávají nedílnou součástí francouzské společnosti a měla by tak na ně dopadat příslušná práva. Podobný přístup je charakteristický i pro jiné země.

Podmínka věku odpovídá české právní úpravě. Manželství může uzavřít osoba zletilá (18 let, čl. 144 Code Civil vs. § 672 odst. 1 občanského zákoníku) nebo osoba, která prošla úspěšně tzv. emancipací (čl. 145 Code civil vs § 30 odst. 2 a § 672 odst. 2 občanského zákoníku). Institut osamostatnění může podstoupit pouze osoba od svého 16. roku věku se souhlasem svých rodičů. Emancipací se oddělí od svých zákonných zástupců a získá způsobilost k právním jednáním. Jednou ze dvou možností, jak dosáhnout emancipace, je právě uzavření manželství.⁷⁵

Porovnávané právní řády se shodují v překážkách bránících uzavření manželského svazku. Jednou z překážek uzavření manželství je již jiné uzavřené

⁷⁵ Émancipation d'un mineur. Vérifié le 26 janvier 2024 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre). Online. [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1194>

manželství (čl. 147 Code Civil vs. § 674 občanského zákoníku). Oba právní řády tak zabraňují vzniku nežádoucích polygamních vztahů. Další překážkou je příbuzenský vztah. Manželství je vyloučeno mezi příbuznými v přímé linii (předci a potomci) a sourozenci (čl. 161-163 Code Civil vs. § 675 občanského zákoníku). Netradičním článkem ve vztahu k českému právu je čl. 173 Code Civil. Otec a matka nebo předkové v pozici zástupců rodičů mohou bránit uzavření sňatku svým potomkům. Jelikož věk snoubenců není relevantní skutečností, mohou tak zabránit i sňatku dospělých osob. Za určitých podmínek uvedených v čl. 174 Code Civil mohou k odporu přistoupit i další příbuzní (sourozenci, teta, strýc, bratranec nebo sestřenice). Opatrovník může podat odpor pouze jako zástupce nebo asistent snoubence (čl. 175 Code Civil).

Francouzská právní úprava, stejně jako česká právní úprava, obsahuje institut neplatnosti manželství. Pokud státní zástupce získá dostatečné podklady k rozhodnutí o neplatnosti manželství, vzniká mu právo podání odporu proti uzavření manželství, tedy před uzavřením (čl. 175-1 Code Civil). Důvody pro podání odporu před uzavřením nebo rozhodnutí o neplatnosti již uzavřeného manželství se shodují. Důvodem může být absence svobodného souhlasu, mylné informace o osobě nebo podstatných vlastnostech manžela. Jediným rozdílem je, že na rozdíl od odporu, výčet oprávněných osob je užší. Neplatnosti manželství se mohou domáhat pouze manželé nebo za stát státní zástupce (čl. 180 Code Civil). Právo je však omezenou lhůtou 5 let (čl. 181 Code Civil).

Povinnosti vznikající s uzavřením manželství jsou v obou právních úpravách stejné. Francouzský Code Civil rozděluje povinnosti na ty, které se týkají dětí a ty, které mají manželé k sobě navzájem. Také český občanský zákoník upravuje povinnosti v několika ustanoveních. Vyjmenované povinnosti jsou však zákonodárci obou právních řádů vnímány totožně. Pokud se manželé rozhodnou založit rodinu nebo uzavřením manželství rodinu jejím spojením založí, zavazují se společně k výchově dětí a financování jejich potřeb (čl. 203 Code Civil). Povinností manžela k druhému z nich je úcta, věrnost, podpora a pomoc (čl. 212 Code Civil vs. § 655 a § 687 odst. 2 občanského zákoníku). Každý manžel se finančně podílí na společných výdajích poměrně ke svým možnostem (čl. 214 Code Civil vs. § 690 občanského zákoníku).

K majetkové stránce francouzský Code Civil přistupuje podobným způsobem, jako český občanský zákoník. Manželé mohou uzavřít smlouvu upravující majetkové poměry, ale pouze v souladu s právním řádem (čl. 1387 Code Civil vs. § 718 občanského zákoníku). Český právní řád umožňuje 3 druhy majetkového režimu společného jmění – zákonný, smluvený nebo na základě rozhodnutí soudu (§ 708 odst. 2). Francouzský nabízí režim společného jmění zákonný či smluvený (čl. 1400-1527 Code Civil). Oba právní řády upravují také oddělený majetkový režim (čl. 1536-1546 Code Civil vs. § 729-730 občanského zákoníku).

Výživné je dle francouzského práva (například v porovnání s českým právem) pojímáno netradičně. Obsahuje institut tzv. nadstandardního výživného pro ublíženého manžela.⁷⁶ Cílem francouzského zákonodárce je potrestat povinného manžela uložením povinnosti zasahující do finanční sféry jednotlivce. Povinný manžel je donucen tímto způsobem přijmout zodpovědnost za rozvrat manželství.

Manželství zaniká smrtí nebo rozvodem (čl. 227 Code Civil vs. § 71 odst. 2 a § 755 občanského zákoníku). České právo se zánikem spojuje i změnu pohlaví (§ 29 odst. 2 občanského zákoníku). Z jakého důvodu toto právní jednání nespojuje se zánikem i francouzská právní úprava, je jasné již ze skutečnosti, že stejnopohlavním párům neodpírá právo na manželství. Právní řády obsahují různé druhy rozvodů. Francouzská úprava upravuje 4 druhy rozvodu. Prvním z nich je konsenzuální rozvod, během kterého manželé uzavřou dohodu prostřednictvím advokáta a notáře nebo soudu (čl. 229-1 a čl. 230 Code Civil). Konsenzuální rozvod je nejjednodušší formou, kterou může postoupit pouze manželský pár, který je schopen dojít ke shodě ve všech záležitostech. V případě, že souhlasí se samotným rozvodem, ale řešení záležitostí vede k neshodám, mohou využít druh rozvodu, ve kterém manželé přijímají tzv. rozvrat manželství (čl. 233 Code Civil). Uskutečňuje se před soudem a důvody rozvodu pro řízení nejsou důležité. Třetí druh rozvodu nastává v situaci, kdy jeden z manželů s rozvodem nesouhlasí (čl. 237-238 Code Civil) a druhý z nich se domáhá tzv. trvalé změny manželského svazku. Podmínkou je pouze odloučení po dobu alespoň 1 roku, přičemž podáním

⁷⁶ ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-28]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. Komentář k § 49

žádosti o rozvod druhým manželem během řízení, se stanovená lhůta stává nerelevantní. Čtvrtým a posledním druhem rozvodu je dle francouzské právní úpravy tzv. zaviněný rozvod. O zániku manželství rozhoduje soud, jehož úkolem je zjistit závažné porušení povinností a závazků vyplývajících z manželství (čl. 242 Code Civil). Pokud manželé zvolí pro svou situaci nevhodný druh rozvodu a jsou schopni se na všem podstatném domluvit, francouzská právní úprava vždy umožňuje rozhodnutí změnit a přistoupit k prvnímu druhu rozvodu.⁷⁷ Zakotvení varianty neomezeného výběru konsenzuálního rozvodu je příkladem zásady, kterou známe i z českého práva. Dle zmíněné zásady soudy a správní orgány mají povinnost přistoupit přednostně ke vzájemné dohodě účastníků řízení a aktivně stranám variantu smírného řešení nabízet, aby bylo stranám umožněno využít všechna práva. Český občanský zákoník (§ 755-758) umožňuje rozvod manželství pouze prostřednictvím soudu, který rozhoduje na návrh jednoho z manželů nebo obou z nich. Prostřednictvím soudního řízení zjišťuje, jestli je narušení manželského vztahu dostatečné k rozhodnutí o rozvodu. K rozhodnutí nemůže přistoupit v případě, že by tím způsobil újmu nezletilému dítěti nebo manželovi.

⁷⁷ Divorce accepté (pour acceptation du principe de la rupture du mariage), Vérifié le 20 juillet 2023 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre). Online.[cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F10569>

9. Závěr

Tématem manželství v mezinárodním právu soukromém se zabývá již několik diplomových prací. Není tedy snadné se zařadit mezi autory originálním příspěvkem. Ze zmíněného důvodu je součástí diplomové práce empirická část v podobě dotazníku, který se týká uzavření manželství s cizím státním příslušníkem. Provedený výzkum má obohatit jednotlivé kapitoly a podpořit porozumění práce samotným čtenářem.

Účel přispění do právních témat mě provázel při psaní mé diplomové práce. I z tohoto důvodu jsem se v prvních kapitolách věnovala nejdříve obecným tématům, jako mezinárodní právo soukromé, rozhodné právo, kolizní úprava a související právní prameny, jejichž cílem je uvést čtenáře do samotné problematiky. Právní odvětví mezinárodního práva soukromého je specifické v několika aspektech. Všechny aspekty však vyplývají z jednoho institutu – mezinárodního prvku. Kolizní, přímé a procesní normy tvoří společně obsah mezinárodního práva soukromého. Jejich právní úprava se navzájem prolíná a tvoří tak ucelenou soustavu. Právní prameny jsou nezastupitelnou částí každého právního odvětví a mezinárodní právo soukromé není výjimkou. Dá se říci, že toto právní odvětví je právě rozsáhlým výčtem právních pramenů speciální. Pro manželské právo s mezinárodním prvkem jsou však podstatné jen některé.

Diplomová práce v návaznosti na obecnou část pokračuje detailním rozpracováním jednotlivých aspektů manželství s mezinárodním prvkem, tedy vzniku a zániku mezinárodního manželství nebo vyživovací povinnosti, osobních a majetkových poměrů. Každý právní řád definuje manželství svým způsobem, a to samé platí i pro formu uzavření sňatku. Tyto instituty svou povahou vylučují jakýkoliv zásah cizího práva. Jiný přístup přichází v úvahu u způsobilosti uzavřít manželství a platnosti manželského sňatku. Způsob uzavírání mezinárodních manželství demonstrují konzulární sňatky. V případě zániku mezinárodního manželství dominuje institut rozvodu, kterému se již věnují unijní předpisy. Vedle hlavního nařízení Brusel II ter platí i nařízení Řím III, které však svou posílenou spoluprací ovlivňuje pouze smluvní státy. Co se týká vnitrostátního předpisu

ZMPS, dle kolizní normy platí pro rozvod i osobní poměry manželů stejný hierarchický postup hraničních určovatелů, v jehož čele stojí státní občanství. Vyživovací povinnost manželů rozvedených i nerozvedených se řídí stejnými principy. ZMPS se této oblasti nevěnuje a ponechává veškerou úpravu na přímo použitelném předpisu Evropské unie (Nařízení o výživném). Cizí rozhodnutí o rozvodu, prohlášení manželství za neplatné, určení existence manželství upravuje vnitrostátní předpis ZMPS pro Českou republiku a nařízení Brusel II ter pro členské státy Evropské unie. K uznání příslušnými orgány České republiky postačí česká státní příslušnost jednoho z účastníků řízení. Vedle uvedených právních pramenů upravuje uznání cizích rozhodnutí i mezinárodní smlouvy nebo smlouvy o právní pomoci. Pro majetkové poměry manželů je také stanovena dle ZMPS hierarchická aplikace hraničních určovatелů, ale zde již dominuje společný obvyklý pobyt. Vedle vnitrostátní úpravy jsou pro majetkové poměry rozhodující smlouvy o právní pomoci.

Empirická část diplomové práce má pomoci těm, kteří se rozhodli uzavřít manželství s cizím státním příslušníkem nebo také například advokátům, kteří svým klientům s uzavřením mezinárodního manželství v rámci své praxe pomáhají. Zajímavým poznatkem a zároveň výsledkem provedeného výzkumu je skutečnost, že uzavření manželství s cizím státním příslušníkem nemusí být náročným procesem. Záleží na dostupných informacích a přístupu příslušných orgánů, resp. úředníků, se kterými přijdou snoubenci, potažmo manželé do styku. Všechny dotázané manželské páry přistoupily k uzavření manželského sňatku svépomocí, což je pravděpodobně běžnou praxí. Lidé vyhledávají právní pomoc až při jiné fázi manželství, kterou je rozvod.

Druhý exkurz se věnuje francouzské právní úpravě v porovnání s právní úpravou České republiky. Většina institutů dle právního řádu Francie se podobá těm, které jsou obsahem české právní úpravy. I přesto je však možné současně konstatovat, že v některých se naopak značně český právní řád odlišuje. Například s uzavřením manželství osobami stejného pohlaví. I když se nejen v českém právním prostoru o stejném přístupu hovoří, stále je změna v nedohlednu. Po provedené komparaci se jeví český právní řád jednodušší. K institutu rozvodu přistupuje spíše jako k nevyhnutelné situaci a zaměřuje svou pozornost na majetkovou stránku a péče o děti. Francouzský právní řád více dbá na samotný

institut rozvodu a jeho důvodu než na související záležitosti, které z něho vyplývají.

Cizojazyčné resumé

The diploma thesis deals with conflict of laws regulation of matrimonial law. This matter is part of private international law, which regulates private law relations with a cross-border impact. The subject of the thesis is related to the concept of international marriage. It is a marriage between persons of different nationality. In the scope of international marriage, it regulates the formation, termination, alimony and personal and property relations of the spouses.

The diploma thesis consists of 9 chapters. The first one is the introduction. The second chapter defines private international law. The third chapter contains general institutes – conflict of laws norm, applicable law, direct norm, procedural norm. The fourth chapter contains a list of legal sources regarding marriage with a cross-border impact. The fifth and sixth chapters describe in detail the individual requirements of an international marriage – capacity to enter into marriage, validity of marriage, form of conclusion, divorce, marriage annulment, determination of the existence of marriage, recognition of foreign decisions, alimony, personal and property relations. The seventh chapter regulates marriage with a foreign national. It contains research on marriage that was conducted using a questionnaire. The eighth chapter deals with the legal regulation of marriage according to French law in relation to the legal regulation of the Czech Republic. The ninth chapter is the conclusion of the thesis and contains a summary.

Seznam použité literatury a dalších pramenů

Literatura

- HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ, 2017. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.
- KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA, 2015. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0.
- KUČERA, Zdeněk, 1996. *Vybrané otázky srovnávacího mezinárodního práva soukromého*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7066-208-7
- PAUKNEROVÁ, Monika a Květoslav RŮŽIČKA, 2014. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Scriptaiuridica. ISBN 978-80-87146-94-1.
- PAUKNEROVÁ, Monika, 2013. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-504-6
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda a Miluše GONSORČÍKOVÁ, 2004. *Vybrané problémy mezinárodního práva soukromého a procesního - řešení sporů: multimediální učební text pro studenty bakalářského studia a ekonomických oborů*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3515-3.
- WILDERSPIN, Michael, 2023. *European Private International Family Law*. New York: Oxford University Press. ISBN 987-0-19-284392-0.

Právní předpisy

- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-5]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-6]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-7]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Code civil. Légifrance. [cit. 2024-3-21]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2024-03-11
- Vyhláška č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Vyhláška č. 15/1988 Sb., o Vídeňské úmluvě o smluvním právu. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-21]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Vyhláška č. 124/1968 Sb., o Úmluvě o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Vyhláška č. 131/1976 Sb., o Úmluvě o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-22]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Vyhláška č. 79/1971 Sb., o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Francouzskou republikou. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-8]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- Vyhláška č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci,

uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních. In [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-3-11]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- Nařízení Rady (EU) č. 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí (přepracované znění). Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32019R1111>
- Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/ALL/?uri=celex%3A32009R0004>
- Nařízení Rady (EU) č. 2016/1103 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1103>
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A02012R0650-20120705>
- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32003R2201>
- Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. Databáze EUR-Lex. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32010R1259>
- Sdělení č. 208/1993 Sb., o Úmluvě o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícím se právního postavení uprchlíků. In [Systém ASPI].

WoltersKluwer [cit. 2024-3-8]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- 2012/C 326/01: Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie [cit. 18.03.2024] Převzato z CODEXIS®)

Komentáře a důvodové zprávy k právním předpisům

- *Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. 5. 2011.* Poslanecká sněmovna PČR. Vláda ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/38263/1/2> [cit. 2024-2-27]
- DOBIÁŠ, P. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář.* [Systém ASPI]. Nakladatelství Leges [cit. 2024-2-27]. ASPI_ID KO9112012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář.* [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-27]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- ZUKLÍNOVÁ, M., ELISCHER, D., NOVÁ, H., FRINTOVÁ, D., FRINTA, O., MOCEK, O., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek II, (§ 655-975).* [Systém ASPI]. WoltersKluwer [cit. 2024-2-29]. ASPI_ID KO89_b2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Odborné články

- ZAVADILOVÁ, L. *Majetkové poměry manželů - unifikace kolizního práva v rámci Evropské unie.* [Systém ASPI]. Masarykova univerzita [cit. 2024-3-4]. ASPI_ID MN839CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

- VĚTROVSKÝ J., *Pobyt cizinců: vybrané právní problémy - XI. Pojem veřejný pořádek v rozhodnutích soudů: stanovení hranice významové neurčitosti*, Veřejný ochránce práv [cit. 18.03.2024] Převzato z CODEXIS®)
- Droit de la famille des femmes françaises & maghrébines, Le droit international privé, str. 9-11. [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.cicade.org/wp-content/uploads/2014/07/05-DIP.pdf>
- Le mariage en droit français (notions de base). [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.cicade.org/wp-content/uploads/2014/07/Le-mariage-en-droit-français-notions-de-base.pdf>

Judikatura

- Rozsudek Soudního dvora č. 106/77 z 9. 3. 1978, „Nepoužití zákona, který je v rozporu s právem Společenství, vnitrostátním soudem“, mezi Amministrazione delle Finanze dello Stato a Simmenthal SpA. Databáze EUR-Lex. [cit. 18.03.2024]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A61977CJ0106>
- Rozsudek Soudního dvora č. 181-73 z 30. 4. 1974, „Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Tribunal de première instance de Bruxelles – Belgique“, R. & V. Haegeman vs. Belgický stát. [cit. 18.03.2024]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-181/73>
- Rozsudek Soudního dvora č. C-168/08 z 16. 7. 2009, Laszlo Hadadi (Hadady) vs. Csilla Marta Hadadi (Hadady), rozená Mesko. [cit. 18.03.2024]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72471&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3647347>
- Rozsudek Soudního dvora č. C-68/07 ze dne 29. 11. 2007, Kerstin Sundelind Lopez vs. Migueli Enrique Lopez Lizazovi. [cit. 18.03.2024]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-68/07>

- Usnesení, Nejvyšší soud, 28.11.2017, 21 Cdo 4096/2016, ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.4096.2016.1 [cit. 18.03.2024] Převzato z CODEXIS® <https://next.codexis.cz/judikatura/JD333884?citation=unit-1#unit-1>
- Stanovisko generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda Øe ve věci č. C-372/19 mezi Soha Sahyouni a Raja Mamisch ze dne 14. 9. 2017. Databáze EUR-lex. Dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62016CC0372>

Ostatní

- Český statistický úřad. Webové sídlo. Demografické události cizinců – sňatky. Zveřejněno 12.12.2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-demograficke-aspekty-zivota-cizincu-a4xpeeoyes>[cit. 2024-3-18]
- Principles of European Family Law Regarding Divorce and Maintenance Between Former Spouses. Online. [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-English.pdf>
- Principles of European Family Law Regarding Property Relations between Spouses. Online. [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-PRS-English1.pdf>
- Justice.cz. Webové sídlo. Přehled hlavních dvoustranných smluv o mezinárodní právní pomoci v oblasti trestní a civilní a dokumentů souvisejících. [cit. 2024-3-18]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>
- Velvyslanectví České republiky v Paříži. Webové sídlo. Sazebník správních konzulárních poplatků v EUR platný v dubnu 2023. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/paris/cz/konzularni_informace/sazebnik_spravnich_konzularnich_poplatku/index.html
- Velvyslanectví České republiky v Paříži. Webové sídlo. Zápis o uzavření manželství v cizině - žádost o český oddací list. [cit. 2024-3-18]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/paris/cz/konzularni_informace/matrika/uzavirani_manzelstvi_ve_francii_1/zapis_o_uzavreni_manzelstvi_v_cizine.html

- Divorce par consentement mutuel, Vérifié 30 mai 2023 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre). Online. [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F10567>
- Divorce accepté (pour acceptation du principe de la rupture du mariage), Vérifié 20 juillet 2023 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre). Online [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F10569>
- Divorce pour altération définitive du lien conjugal, Vérifié 28 juillet 2023 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre). Online [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F10568>
- Divorce pour faute, Vérifié 28 juillet 2023 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre). Online [cit. 2024-3-4]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F10577>

Příloha

Uzavření mezinárodního manželství

Základní údaje

	Název výzkumu	Uzavření mezinárodního manželství
	Autor	Daniela Mazlová
	Jazyk dotazníku	Čeština
	Veřejná adresa dotazníku	https://www.surveio.com/survey/d/J0V1B3K9F1G1Y9T80
	První odpověď	18. 02. 2024
	Poslední odpověď	29. 02. 2024
	Doba trvání	11 dnů

Statistika respondentů

6

Počet
návštěv

3

Počet
dokončených

0

Počet
nedokončených

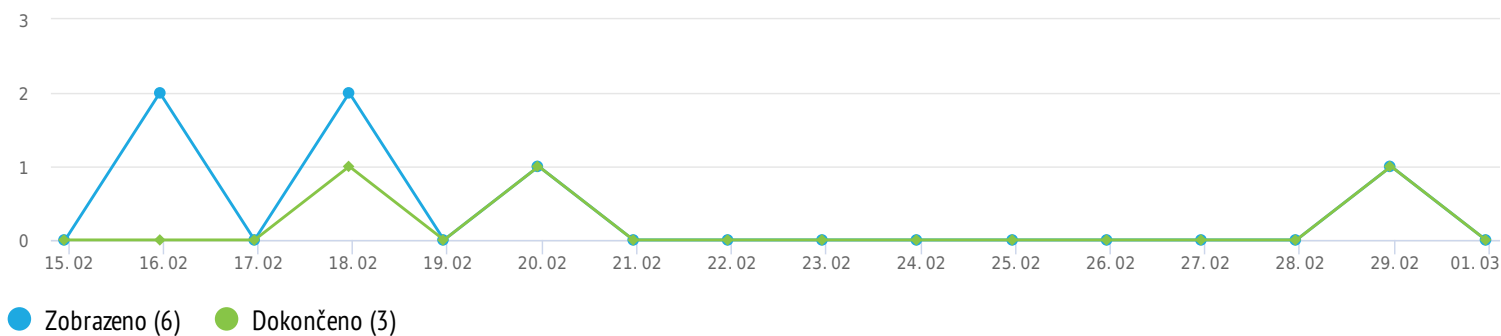
3

Pouze
zobrazení

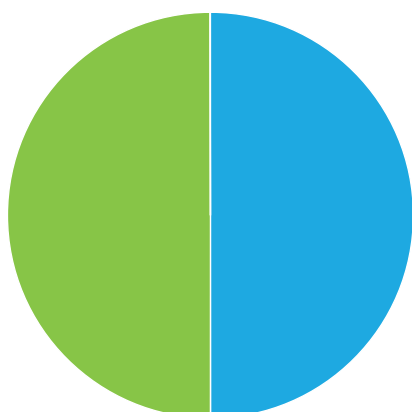
50,0%

Celková úspěšnost
vyplnění dotazníku

Historie návštěv (18. 02. 2024 – 29. 02. 2024)

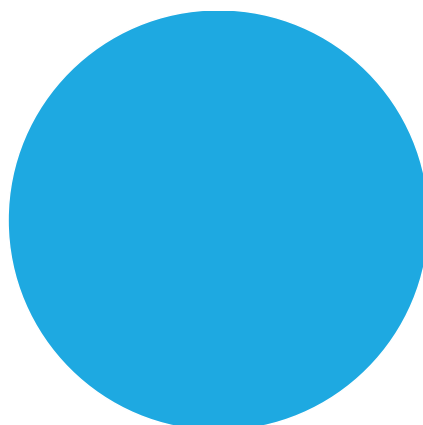

Celkem návštěv

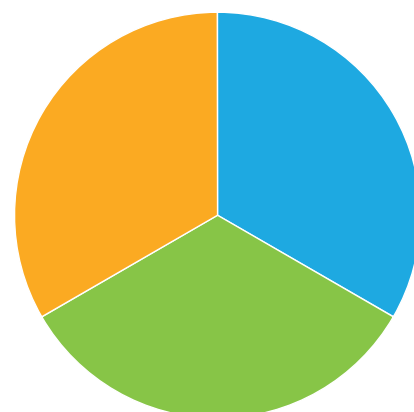
- Pouze zobrazeno (50,0 %)
- Dokončeno (50,0 %)
- Nedokončeno (0,0 %)

Zdroje návštěv

- Přímý odkaz (100,0 %)

Čas vyplňování dotazníku

- 5-10 min. (33,3 %)
- 10-30 min. (33,3 %)
- 30-60 min. (33,3 %)

Výsledky

1 Uvedte prosím svou národnost a národnost partnera.

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Česka, Mauricijska
- Česka, nemecka
- Česká Polská

2 Kdy jste uzavřeli sňatek? (rok)

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- 2005
- 2019
- 2022

3 Uzavřeli jste občanský (civilní sňatek na úřadě) nebo církevní sňatek (před zástupcem církve nebo náboženské společnosti)?

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Civilni snatek
- Obcansky a cirkevni
- Obojí (muž civilní, žena civilní+církevní)

4 Kde jste uzavírali sňatek? (země)

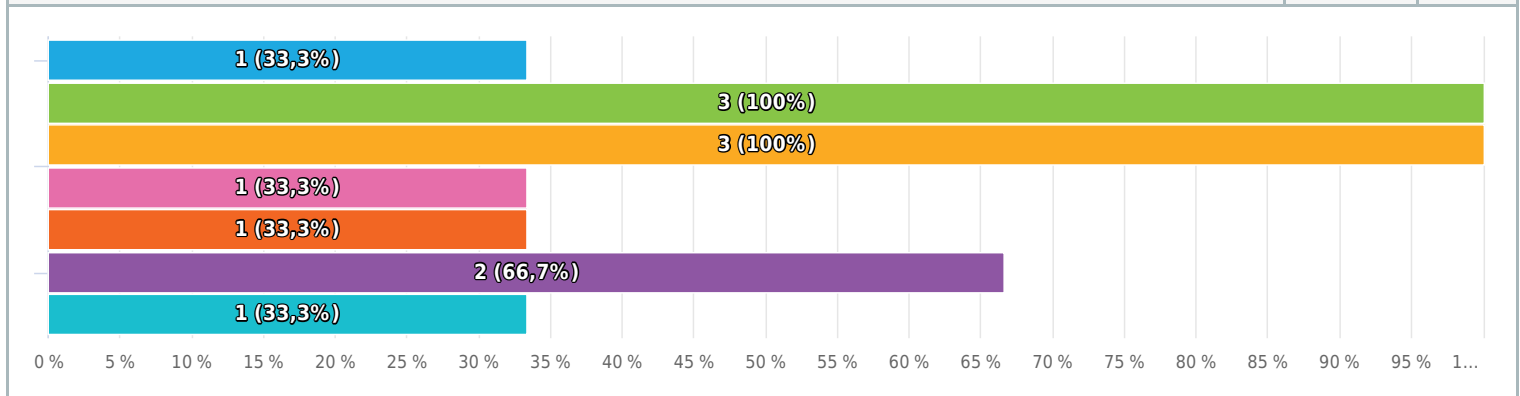
Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Dansko
- Francie a Mauricius
- Polsko

5 Jaké doklady jste museli k uzavření sňatku předložit?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Dotazník k uzavření manželství	1	33,3%
● Rodné listy	3	100,0%
● Doklady o státním občanství	3	100,0%
● Pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, popř. pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera	1	33,3%
● Doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství	1	33,3%
● Potvrzení o osobním stavu a pobytu	2	66,7%
● Jiný doklad (uvedte prosím jaký)	1	33,3%

6 Jak dlouho celý proces trval (vyřizování dokladů)?

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Dva měsíce
- Přibližně 6 týdnů.
- 2 a půl měsíce

7 Jakým způsobem probíhala komunikace s příslušnými úřady? Bylo možné vše vyřešit online, korespondenčně či telefonicky? Byly osoby, se kterými jste v rámci uzavření sňatku komunikovali, ochotné (např. úředníci na matrice, policie)?

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Bylo třeba donést doklady na radnici, úředníci byli ochotní
- Online, Telefon, korespondenčně. Všichni byli ochotní a vyšli nám vstříc.

- Ve většině případů osobně.

8 Je podle vás uzavření manželství s cizincem náročné? Byly pro vás informace o uzavření srozumitelné a snadno dostupné?

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Ano, je to náročné. Vyrizování v Německu by bylo ještě složitější, proto jsme uzavřeli sňatek v Dánsku. Informace byly dostupné
- Ne Ano, s určitou pomocí úředníků.
- Ne, informace byly snadno dostupné

9 V čem byste proces zlepšili/zjednodušili?

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Celý proces by měl být online s možností automatického překladu dokumentu z cizích jazyků
- Jednodušší by určitě bylo 100% vyrizování online.
- Lepší dostupnost překladatelů nebo možnosti přeložení dokumentů do daného jazyka.

10 Řešili jste majetkovou stránku sňatku (např. zúžení společného jmění manželů, uzavření předmanželské smlouvy)? Pokud ano, uveďte prosím jak.

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- (3x) Ne

11 Platili jste poplatek za uzavření sňatku? V jaké výši? Platili jste i jiný poplatek (např. poplatek za uzavření sňatku mimo určené místo nebo dobu; poplatek za vydání osvědčení, že jste splnili všechny požadavky pro uzavření církevního sňatku)? Pokud ano, uveďte prosím jaký a v jaké výši.

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Ano, výši si nepamatuji, ale bylo to spíše symbolické
- Ano. 200€
- Poplatek ano, přibližně 200€ 250€

12 Využili jste přítomnost tlumočnicka při svatebním obřadu?

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- (3x) Ne

13 Kde jste vyřizovali doklady po svatbě (změna rodinného stavu, změna příjmení)? Uvedte k místu (zemi) prosím i konkrétní doklad.

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

- Česka republika, Mauricius, Belgie
- Obcansky prukaz-Praha (Česká republika) / řidičský průkaz- Dortmund (Německo)/ cestovní pas -Rožnov pod Radhoštěm (Česká republika)/ pro všechny dokumenty byly nutny přeloženy oddací list s apostilou
- Polsko Občanský průkaz, cestovní pas

14 Cokoliv dalšího by vás napadlo zmínit, zde je prostor. Budu ráda za cokoliv :)

Textová odpověď, zodpovězeno 3 x, nezodpovězeno 0 x

-
- Bylo to hodne behani a vyrizovani. Obcanku jsem mohla vyridit na ministerstvu v Praze nebona velvyslanectvív Berline(jenvBerline), ale pas jen v Rožnově. Bylo by jednodušší, kdyby mohly všechny dokumenty byt vyrizovany pres jeden úřad a různé urady, vruznych městech/statech
- Rozdíl mezi normální a mezinárodní svatbou není až na pár výjimek nijak znatelný. Největší rozdíl je pouze v překladu dokumentů což je oproti standardnímu svazku výdaj navíc.

Příloha: dotazník

Uzavření mezinárodního manželství

1 Uveďte prosím svou národnost a národnost partnera.

2 Kdy jste uzavřeli sňatek? (rok)

3 Uzavřeli jste občanský (civilní sňatek na úřadě) nebo církevní sňatek (před zástupcem církve nebo náboženské společnosti)?

4 Kde jste uzavírali sňatek? (země)

5 Jaké doklady jste museli k uzavření sňatku předložit?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Dotazník k uzavření manželství
 Rodné listy
 Doklady o státním občanství
 Pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, popř. pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera
- Doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství
 Potvrzení o osobním stavu a pobytu
- Jiný doklad (uveďte prosím jaký)

6 Jak dlouho celý proces trval (vyřizování dokladů)?

7 Jakým způsobem probíhala komunikace s příslušnými úřady? Bylo možné vše vyřešit online, korespondenčně či telefonicky? Byly osoby, se kterými jste v rámci uzavření sňatku komunikovali, ochotné (např. úředníci na matrice, policie)?

8 Je podle vás uzavření manželství s cizincem náročné? Byly pro vás informace o uzavření srozumitelné a snadno dostupné?

9 V čem byste proces zlepšili/zjednodušili?

10 Řešili jste majetkovou stránku sňatku (např. zúžení společného jmění manželů, uzavření předmanželské smlouvy)? Pokud ano, uveďte prosím jak.

11 Platili jste poplatek za uzavření sňatku? V jaké výši? Platili jste i jiný poplatek (např. poplatek za uzavření sňatku mimo určené místo nebo dobu; poplatek za vydání osvědčení, že jste splnili všechny požadavky pro uzavření církevního sňatku)? Pokud ano, uveďte prosím jaký a v jaké výši.

12 Využili jste přítomnost tlumočnicka při svatebním obřadu?

13 Kde jste vyřizovali doklady po svatbě (změna rodinného stavu, změna příjmení)? Uvedte k místu (zemi) prosím i konkrétní doklad.

14 Cokoliv dalšího by vás napadlo zmínit, zde je prostor. Budu ráda za cokoliv :)

Moc děkuji za vyplnění :)